

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ (DİSİPLİNLERARASI) ANABİLİM
DALI**

**TEMİZLİK İŞLERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ, BİLGİ,
TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ:
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

ZUHAL ÜZÜMCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. MAHMUT KILIÇ

**AĞUSTOS – 2025
YOZGAT**

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ (DİSİPLİNLERARASI) ANABİLİM
DALI

TEMİZLİK İŞLERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ, BİLGİ,
TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ:
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ZUHAL ÜZÜMCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. MAHMUT KILIÇ

AĞUSTOS – 2025
YOZGAT

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zuhâl ÜZÜMCÜ'nün hazırladığı “**Temizlik İşlerinde Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi, Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi: Bozok Üniversitesi Örneği**” başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 07/08/2025 salı günü saat 11:00'de yapılmış, tezin onayına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan : Prof.Dr. Mahmut KILIÇ

(Danışman)

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Vugar Ali TÜRKSÖY

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Rukiye YALAP

Jüri Üyesi :

Jüri Üyesi :

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

.../.../.....

Prof. Dr.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdığı yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğini beyan ederim.

Zuhal ÜZÜMCÜ

07/08/2025

ÖN SÖZ

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği, çalışanların fiziksel ve ruhsal iyilik hallerini korumada temel unsurlardan biri haline gelmiştir. Özellikle temizlik işleri gibi riskli iş kollarında görev yapan çalışanların bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, iş güvenliği uygulamalarının başarısını doğrudan etkilemektedir. Bu çalışma, Bozok Üniversitesi örneği üzerinden temizlik personelinin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilgi, tutum ve davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, hem mevcut durumu değerlendirmek hem de olası iyileştirme alanlarını belirlemek açısından önem arz etmektedir. Bu çalışma ile alınacak tedbirlere katkı sağlaması, çalışanların bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve bununla birlikte eğitimlerine katkı sağlanmasını amaçladık.

Bu konunun belirlenmesinde, yüksek lisans eğitimimde ve akabinde, tez çalışmam sırasında anlayışını ve yardımlarını esirgemeyen her zaman kendisine ulaşabildiğim, meslek sevgisiyle öğrenci yetiştiren, samimiyetle desteğini sunan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mahmut KILIÇ'a, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Sevda YAMAN'a ve Doç. Dr. Vugar Ali TÜRKSÖY'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ve hayatımın her alanında beni destekleyen ve yanımda olan kıymetli eşim Zekeriya ÜZÜMCÜ ile biricik oğlum Arda ÜZÜMCÜ'ye teşekkür ederim.

Zuhal ÜZÜMCÜ

07/08/2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMİZLİK İŞLERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ, BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ZUHAL ÜZÜMCÜ

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ (DİSİPLİNERARASI) ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. MAHMUT KILIÇ

Bu araştırma, Yozgat Bozok Üniversitesi'nde temizlik işlerinde çalışan bireylerin İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarını anlamak amacıyla yürütülmüş fenomenolojik desende niteliksel bir çalışmadır. Nisan-Mayıs 2025 döneminde kampüs ve hastane birimlerinde 29 katılımcıyla yarı yapılandırılmış birebir görüşmeler yapılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak farklı yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalışma süresine sahip bireyler seçilmiştir. Veriler, ses kayıtlarıyla toplanmış ve içerik analiziyle tümevarım yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. 498 koddan 13 kategori ve bu kategorilerden dört ana tema oluşturulmuştur: İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi, Çalışma Ortamındaki Risk Algısı, Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) Kullanımı ve Erişimi, İSG'ye Yönelik Öneriler. Katılımcıların %93'ü İSG eğitimi aldığını belirtmiş; ancak %66'sı eğitimlerin düzensiz, teorik ve yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Uygulamalı eğitime duyulan ihtiyaç sıkça vurgulanmıştır. Fiziksel ve kimyasal riskler, en çok raporlanan tehlikeler arasında yer alırken, hastane birimlerinde çalışanlar özellikle biyolojik risklere dikkat çekmiştir. KKD bilgi eksikliği (%62) ve erişim sorunları (%45) belirgin olarak ortaya çıkmış, kullanım alışkanlıklarının ise denetim yetersizliği ve çevresel etkenlerden etkilendiği gözlenmiştir. Katılımcıların %86'sı, daha sık, uygulamalı eğitimler, düzenli denetim ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi yönünde önerilerde bulunmuştur.

2025, xi + 51 Sayfa

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı; Hastane temizlik çalışanları; Bilgi, tutum, uygulamalar; Niteliksel araştırma

ABSTRACT

MASTER THESIS

EVALUATION OF CLEANING WORKERS IN TERMS OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY EXAMINATION OF THEIR INFORMATION, ATTITUDES AND BEHAVIOURS BOZOK UNIVERSITY EXAMPLE

ZUHAL ÜZÜMCÜ

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

**OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY DEPARTMENT
(INTERDISCIPLINARY)**

DANIŞMAN: PROF. DR. MAHMUT KILIÇ

This study is a qualitative research conducted with a phenomenological design, aiming to understand the knowledge, attitudes, and behaviors of cleaning staff regarding Occupational Health and Safety (OHS) at Yozgat Bozok University. Conducted between April and May 2025, semi-structured, face-to-face interviews were held with 29 participants from both campus and hospital units. Using maximum variation sampling, individuals with diverse characteristics such as age, gender, education level, and work experience were selected. Data were collected through audio-recorded interviews and analyzed using content analysis with an inductive approach. A total of 498 codes were generated and grouped into 13 categories, which were then organized under four main themes: OHS Training and Knowledge Level, Perception of Risks in the Work Environment, Use and Accessibility of Personal Protective Equipment (PPE), Suggestions for Improving OHS Practices. While 93% of participants stated they had received OHS training, 66% found it infrequent, theoretical, and insufficient. The need for practical and job-specific training was frequently emphasized. Physical and chemical risks were the most commonly reported hazards, whereas hospital workers particularly highlighted biological risks such as exposure to infectious waste. Significant lack of PPE knowledge (62%) and access issues (45%) were identified. Usage habits were influenced by environmental conditions and lack of enforcement. A large majority (86%) of participants recommended more frequent and practical training, regular inspections, and improvements in workplace conditions.

2025, xi + 51 Pages

Keywords: Occupational health; Housekeeping, Hospital; Health Knowledge, Attitudes, Practice; Qualitative research

İÇİNDEKİLER

Sayfa

LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU.....	ii
TEZ BEYANI.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Tanımı	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Hipotezleri / Soruları	2
1.5. Sınırlılıklar	2
1.6. Tanımlar.....	3
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Temizlik İşleri ve İşçilerinin Tanımı ve Önemi.....	4
2.2. İş Sağlığı Ve Güvenliği.....	4
2.2.1. İSG'nin Çalışanlar Ve İşverenler Açısından Önemi.....	6
2.3. Temizlik İşlerinde İSG Riskleri	8
2.3.1. Fiziksel Riskler	8
2.3.2. Kimyasal Riskler.....	8
2.3.3. Biyolojik Riskler	9
2.3.4. Ergonomik Riskler	9

2.3.5. Psikososyal Riskler	9
2.4. Temizlik İşlerinde İSG Eğitimi Ve Bilinçlendirme	10
2.4.1. İSG Eğitiminin Önemi Ve Kapsamı	11
2.4.2. Temizlik İşlerine Yönelik Verilen İSG Eğitimleri.....	12
2.5. Temizlik İşlerinde Çalışmanın İSG Açısından Değerlendirilmesi	13
2.5.1. İSG Konusunda Çalışanların Bilgi Düzeyleri	14
2.5.2. Çalışanların Güvenlik Algısı ve Kurallara Uyma Düzeyleri	15
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	17
3.1. Araştırmanın türü.....	17
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	17
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	17
3.4. Veri Toplama Yöntemi	17
3.5. Verilerin analizi	19
3.6. Araştırmanın Etik İzni	21
4. BULGULAR	22
4.1. İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi.....	23
4.2. Eğitim Alımı ve Sıklığı.....	23
4.3. Eğitimin Yeterliliği	23
4.4. Eğitim İhtiyacı	23
4.5. Çalışma Ortamındaki Risk Algısı	24
4.5.1. Fiziksel Riskler	24
4.5.2. Kimyasal Riskler.....	24
4.5.3. Biyolojik Riskler	25
4.5.4. Ergonomik ve Psikososyal Riskler	25
4.6. KKD Kullanımı ve Erişimi	25
4.6.1. KKD Bilgi Düzeyi	25

4.6.2. KKD'ye Erişim	25
4.6.3. KKD Kullanım Alışkanlıkları	26
4.7. İSG Önerileri.....	26
4.7.1. Eğitimlerin Sıklaştırılması ve Uygulamalı Hale Getirilmesi	26
4.7.2. Denetim ve Kontrol.....	26
4.7.3. Çalışma Ortamının İyileştirilmesi	26
5. TARTIŞMA.....	29
5.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi ve Düzeyi	29
5.2. Çalışma Ortamındaki Risk Algısı	32
5.3. Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımı ve Erişimi.....	34
5.4. İSG Denetimi ve Kontrolü.....	35
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	38
7. KAYNAKLAR.....	40
EKLER	48
EK 1. Etik Kurul	48
EK 2. Anket Soruları	49

TABLÖLER LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	22
Tablo 4.2. Temaların ve Kategorilerin Frekansları.....	27
Tablo 4.3. Örnek Alıntılar ve Temalar.....	27
Tablo 4.4. Kodlar, Kategoriler ve Temalar.....	28

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
OSHA	: Occupational Safety and Health Administration (Mesleki Güvenlik ve Sağlık İdaresi)
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
GBF	: Güvenlik Bilgi Formu
KKD	: Kişisel Koruyucu Donanım

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı

Temizlik işleri, yaşam ve çalışma alanlarının hijyenik, sağlıklı ve düzenli bir şekilde tutulmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Bu işler; evler, ofisler, hastaneler, okullar, fabrikalar, oteller, alışveriş merkezleri ve diğer kamusal veya özel alanlarda belirli aralıklarla uygulanır(Güler, 2020). Temizlik işlerinde kullanılan yöntemler, kimyasal temizlik ürünleri, mekanik temizlik cihazları ve manuel uygulamalarla çeşitlilik göstermektedir (Organisation, 2020).

Temizlik işlerinin önemi, bireylerin sağlığını korumaktan çevre güvenliğine kadar geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir. Temizlik; halk sağlığı, çalışma ortamı ve verimlilik, çevresel ve toplumsal düzen açısından oldukça önemlidir. Bakteri, virüs ve diğer zararlı mikroorganizmaların yayılmasını önlemek, hijyen standartlarını sağlayarak özellikle gıda ve sağlık sektöründe koruyucu bir rol oynar. Solunum yolu hastalıklarını önlemek için toz, küf ve diğer alerjenleri azaltarak kontrol altında tutar (Beyhan & Alma, 2021).

Temizlik işlerinde çalışan personelin iş sağlığı ve güvenliği açısından korunması, Türkiye’de 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve bu kanuna bağlı ikincil düzenlemeler çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Söz konusu mevzuat, çalışanların iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı korunmasını temel bir hak olarak kabul etmekte; işverenlere ise risk değerlendirmesi, eğitim, kişisel koruyucu donanım temini ve sağlık gözetimi gibi bir dizi yükümlülük getirmektedir (Ersoy, 2022). Ancak bu yasal çerçeveye rağmen, uygulamada çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Özellikle temizlik personelinin genellikle düşük eğitim seviyesine sahip olması, geçici veya taşeron sistemle çalıştırılması ve görev tanımlarının net olmaması gibi nedenlerle mevzuatın öngördüğü koruma düzeyine tam anlamıyla ulaşamamaktadır. Bu durum, çalışanların mevzuata ilişkin bilgi düzeyini, tutumlarını ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Akı, 2013).

Bu çalışmada, temizlik işlerinde görev yapan çalışanların iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki bilgi düzeyleri, tutumları ve davranışları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, mevcut literatür ışığında yorumlanarak, saha uygulamaları ile bilimsel veriler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Tartışma bölümünde, araştırma sonuçlarının anlamı, beklenen veya beklenmeyen yönleri ile nedenleri ele alınmakta; çalışma alanındaki mevcut durum, risk faktörleri ve bu durumların çalışanların sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkileri kapsamlı şekilde değerlendirilmektedir.

Temizlik işleri, çoğunlukla fiziksel güç gerektiren, çeşitli kimyasallara ve iş kazalarına maruz kalma riski taşıyan meslek grupları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, çalışanların İSG konusundaki bilgi düzeyleri kadar, bu bilgiyi nasıl algıladıkları ve günlük iş rutinlerine ne ölçüde yansıttıkları da büyük önem taşımaktadır. Çalışmamız hem işverenlerin hem de iş sağlığı profesyonellerinin temizlik personeline yönelik eğitim, denetim ve koruyucu önlemler konusundaki sorumluluklarını daha görünür hale getirmeyi amaçlamaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Temizlik çalışanlarının çalışma ortamlarındaki risklerin ve şartların değerlendirilmesi, bu risklerin ve şartların uygunluğu, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği açısından bilgi düzeylerinin ve aldıkları eğitimlerin yeterliliği uygun değilse alınacak tedbirlerle temizlik çalışanlarının daha doğru koşullarda çalışmalarını sağlamaktır. Yapılacak anket çalışması ile bu konuların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma çalışanların sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmalarını ve eksikliklerin ortaya konması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca çalışanların bilgi düzeylerinin ve davranışlarının belirlenmesi açısından da çok önemlidir. Bunların yanısıra çalışmamızda temizlik sektöründe olabilecek riskler değerlendirilip mevzuata uygun şartların oluşmasına katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri / Soruları

H1: İşle maruziyet arasında fark vardır.

H2: İşe bağlı bir maruziyet söz konusudur.

H3: İşle ilgili bir hastalık oluşmuştur.

H4: Meslek hastalığı oluşmuştur.

H5: Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgi düzeyleri yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışmamız 29 kişi ile yapıldı. Yozgat Bozok Üniversitesi bünyesinde çalışan temizlik çalışanları dâhil edildi. Çalışmamız için 29 kişi ile yüzyüze anket çalışması yapıldı. Çalışmamız nitel olarak yapıp katılımcıların söylemleri olduğu gibi aktarılmıştır.

1.6. Tanımlar

İş Sağlığı ve Güvenliği: WHO ve ILO’da işçilerin bedensel, ruhsal ve sosyal iyilik durumlarını en üst düzeye ulaştırmak şeklinde tanımlanmıştır (ILO, 2024).

Tehlike: “Tehlike işyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek çalışanı ya da işyerini etkileyebilen zarar veya hasar verme kapasitesidir.” (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2012).

Risk: “Risk tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç oluşma ihtimalidir” (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2012).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Temizlik İşleri ve İşçilerinin Tanımı ve Önemi

Temizlik işleri, yaşam ve çalışma alanlarının hijyenik, sağlıklı ve düzenli bir şekilde tutulmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Bu işler; evler, ofisler, hastaneler, okullar, fabrikalar, oteller, alışveriş merkezleri ve diğer kamusal veya özel alanlarda belirli aralıklarla uygulanır(Güler, 2020). Temizlik işlerinde kullanılan yöntemler, kimyasal temizlik ürünleri, mekanik temizlik cihazları ve manuel uygulamalarla çeşitlilik göstermektedir (Organisation, 2020).

Temizlik işlerinin önemi, bireylerin sağlığını korumaktan çevre güvenliğine kadar geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir. Temizlik; halk sağlığı, çalışma ortamı ve verimlilik, çevresel ve toplumsal düzen açısından oldukça önemlidir. Bakteri, virüs ve diğer zararlı mikroorganizmaların yayılmasını önlemek, hijyen standartlarını sağlayarak özellikle gıda ve sağlık sektöründe koruyucu bir rol oynar. Solunum yolu hastalıklarını önlemek için toz, küf ve diğer alerjenleri azaltarak kontrol altında tutar(Beyhan & Alma, 2021).

Ayrıca temiz bir çalışma ortamı moral ve motivasyonu artırarak iş verimliliğini yükseltir. İş kazalarını önlemeye yardımcı olur, düşme, kayma takılma gibi durumları ortadan kaldırır. Temizlik sonrası doğru atık yönetimi ve geri dönüşüm uygulamalarıyla da çevre kirliliğinin önüne geçilir. Toplum sağlığını korumak içinde özellikle kamu alanlarında ki temizlik düzeni önemlidir. Oluşabilecek salgınları engeller ve sosyal yaşam kalitesini artırır (Article, 2022).

2.2. İş Sağlığı Ve Güvenliği

İş sağlığı, iş ortamında meydana gelebilecek her türlü tehlike faktörüne karşı çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal bütünlüklerini korumaya yönelik faaliyetlerin tümünü kapsar (Horozoğlu, 2012). İş güvenliği ise, çalışanların iş kazalarına maruz kalmamaları için alınan önlemlerle daha güvenli bir çalışma ortamının sağlanmasını ifade eder (Arslan, 2014).

Bu kapsamda; tehlike faktörlerinin belirlenmesi, risk analizlerinin yapılması, uygun kişisel koruyucu donanımların sağlanması, çalışanlara eğitim verilmesi ve periyodik kontrollerin gerçekleştirilmesi gibi çeşitli adımlar bulunmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri alınmadığı takdirde iş kazaları, meslek hastalıkları ve uzun vadeli sağlık sorunları ortaya çıkabilmektedir (Açıkgöz, 2024).

İşverenler, çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumakla yükümlüdür ve bu konuda yasal düzenlemelere uymaları gerekmektedir. Aynı şekilde, çalışanların da iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçli olmaları ve kurallara uymaları, güvenli bir çalışma ortamının oluşturulmasında önemli bir unsurdur (Orhan, 2007).

İş sağlığı, özellikle çalışma ortamındaki fiziksel, kimyasal, biyolojik ve ergonomik risk faktörlerine karşı alınan koruyucu önlemleri içerir. İş güvenliği ise, çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunmalarını sağlamak için geliştirilen teknik ve yönetsel uygulamaların bütünüdür (Yılmaz, 2009).

İş sağlığı, bireylerin yalnızca fiziksel sağlıklarının değil; aynı zamanda ruhsal ve sosyal sağlıklarının da iyi durumda olmasını ve bu durumun sürekliliğini hedefleyen bir bütünlük anlayışıdır. Bu çerçevede, çalışanlara sağlıklı ve güvenli bir iş ortamı sağlamak temel amaçlardan biridir. İş sağlığı; çalışan bireylerin çalışma koşullarındaki olumsuz durumların en aza indirilmesi ve olumlu koşulların artırılmasıyla birlikte, işçi-işveren ilişkilerinde uyumun tesis edilmesini hedefleyen bir tıp disiplini olarak da değerlendirilebilir (Kayabek & Çevik, 2022).

İş sağlığı ve güvenliği kapsamında yapılan değerlendirmelerde, öncelik işin gerçekleştirildiği ortamın yasal mevzuatta tanımlana iş ortamı koşullarına uygunluğu esas alınır. Çalışma ortamı; üretim süreci, kullanılan malzemeler ve işin niteliği bakımından mevzuat ile örtüşmüyorsa, bu durum hem çalışan hem de işveren açısından ciddi sorunlara yol açabilir (Engür & Chaush-Ogly, 2019).

Genel anlamda iş sağlığı ve güvenliği; iş yerinde çalışan bireylerin karşılaşılabilecekleri tehlikeler ve riskler nedeniyle uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları en aza indirmek amacıyla, tıbbi ve teknik önlemlerin alınmasını içeren bir koruyucu yaklaşımı temsil eder (Kıpçak vd., 2020).

İş Kanunu'nda yer alan işçi kavramı doğrultusunda, bir iş yerinde gerçekleştirilen faaliyetin yasal çerçevede iş olarak tanımlanıp tanımlanmadığı ve iş ortamının mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin nasıl alınacağına dair rehberlik sağlayan düzenlemelere ve çalışan haklarını koruyan yasalara ihtiyaç duyulmaktadır (Karabal, 2021).

İş sağlığı ve güvenliği kavramı dar ve geniş kapsamlı olmak üzere iki ayrı boyutta ele alınmaktadır. Dar kapsam, yalnızca işin yapıldığı ortamda çalışan bireylerin karşılaşılabileceği olumsuzlukları ortadan kaldırmaya ya da en aza indirmeye yönelik

faaliyetleri içerir. Buna karşın geniş kapsam, iş yeri dışındaki faaliyetleri ve çevresel etkileri de kapsar. Bu bağlamda sadece çalışanların değil; iş yerini ziyaret eden misafirlerin, tedarikçilerin ve müşterilerin de sağlık ve güvenliğinin korunması hedeflenmektedir (Magalhães vd., 2022).

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği, yalnızca çalışma alanı içerisindeki riskleri değil, aynı zamanda çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hallerini de kapsayan bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, çalışan sağlığı kavramı zaman içerisinde genişleyerek, çalışma yaşamı dışındaki bireylerin korunmasını da içeren bir boyuta ulaşmıştır (Gallagher vd., 2015).

İş sağlığı ve güvenliğinin temel amacı, çalışanların iş ortamından kaynaklanabilecek olumsuz sağlık durumlarının önlenmesidir. Güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturularak, hem verimlilik artışı sağlanmakta hem de çalışan memnuniyeti desteklenmektedir. Bu anlayış, sadece fiziksel riskleri değil; aynı zamanda ergonomik, psikososyal ve çevresel faktörleri de kapsar (Sattar vd., 2021).

Araştırmalar, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesinde kişisel koruyucu donanım kullanımının, risk analizlerinin doğru yapılmasının ve tehlikelerin önceden belirlenerek ortadan kaldırılmasının kritik rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik uygulamaların üst yönetim tarafından sahiplenilmesi ve sürekli iyileştirme anlayışı ile yürütülmesi büyük önem taşımaktadır (Tatlı vd., 2021).

2.2.1. İSG'nin Çalışanlar Ve İşverenler Açısından Önemi

İş sağlığı ve güvenliği (İSG), bireylerin iş ortamında maruz kalabilecekleri tehlikelere karşı fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan korunmasını amaçlayan sistemli bir yaklaşımdır. Modern çalışma yaşamının temel taşlarından biri olan İSG, yalnızca çalışanların refahını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda işverenin yasal, ekonomik ve etik sorumluluklarını da yerine getirmesine olanak tanır (Hernan, 2019).

Çalışanlar açısından İSG'nin önemi hayati düzeydedir. İş kazaları ve meslek hastalıkları, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre her yıl milyonlarca insan iş kazaları veya meslek hastalıkları sebebiyle yaşamını yitirmekte ya da iş gücü kaybı yaşamaktadır. Türkiye'de de SGK verilerine göre her yıl on binlerce iş kazası meydana gelmekte ve bu kazalar çoğunlukla önlenabilir niteliktedir. Bu bağlamda çalışanların korunması için risk değerlendirmesi

yapılması, tehlikelerin önceden belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir (Horozoğlu, 2012).

Ayrıca çalışanların sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışması, onların işe olan bağlılıklarını ve performanslarını doğrudan etkiler. İş güvenliği sağlanan ortamlarda çalışanların motivasyonu ve üretkenliği artarken, stres ve tükenmişlik gibi olumsuz psikolojik etkiler de azalır (Özutku, 2019). Bu da dolaylı olarak iş verimini artırmakta ve çalışan devir hızını azaltmaktadır. Eğitimlerin düzenli olarak verilmesi, çalışanların farklılıklarını artırarak olası tehlikelere karşı daha bilinçli hareket etmelerini sağlar (Yılmaz & Halıcı, 2010).

İşverenler açısından ise İSG, yalnızca çalışanları koruma aracı değil, aynı zamanda işletmenin sürdürülebilirliği ve kurumsal itibarı açısından da stratejik bir öneme sahiptir. İş kazalarının ve meslek hastalıklarının doğrudan maliyetleri (tazminatlar, sağlık harcamaları, üretim durması) olduğu gibi, dolaylı maliyetleri (itibar kaybı, iş gücü kaybı, müşteri güveni kaybı) de işletmeler açısından oldukça ağırdır (Kavlak & Kesik, 2025). Bu nedenle işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü benimsemesi, sadece yasal bir zorunluluk değil, aynı zamanda rekabet avantajı sağlayan bir unsur haline gelmiştir (Çiçek & Öçal, 2016).

İSG uygulamalarına yapılan yatırımın, uzun vadede işletmeye geri dönüşü oldukça yüksektir. Örneğin, kişisel koruyucu donanımların kullanımı, ergonomik iş ekipmanlarının tercih edilmesi ve düzenli denetimlerin yapılması gibi önlemler, iş kazalarını önlemede önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda bu uygulamalar, çalışanların işverene olan güvenini artırarak kurum içi bağlılığı da güçlendirir (Eren & Palaz, 2022).

Yasal açıdan da 6331 sayılı İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu, işverenin yükümlülüklerini açık bir şekilde belirtmiştir. Bu kapsamda işverenler, çalışanlarına güvenli bir çalışma ortamı sağlamak, risk analizlerini gerçekleştirmek ve önleyici tedbirler almakla yükümlüdür. Bu yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi durumunda işveren ağır yaptırımlarla karşılaşabilmekte, hatta hukuki sorumluluk altına girebilmektedir (SGK, 2019).

Sonuç olarak, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hem çalışanların yaşam kalitesini artırmakta hem de işverenin mali, hukuki ve etik sorumluluklarını yerine getirmesine olanak sağlamaktadır. Çalışma hayatında sürdürülebilir başarının sağlanabilmesi için İSG'nin kurum kültürünün ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi gerekmektedir. Bu

bilinç, yalnızca kazaları önlemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal refahın artmasına da katkı sağlar (Tatlı vd., 2021).

2.3. Temizlik İşlerinde İSG Riskleri

Temizlik işleri, hizmet sektörünün temel unsurlarında biri olarak kabul edilmekte ve birçok sektörde destek hizmeti olarak yürütülmektedir. Temizlik personeli; sağlık kurumlarından okullara, kamu binalarından otellere kadar pek çok alanda çalışmakta, bu nedenle çok çeşitli fiziksel çevre koşullarına ve risk faktörlerine maruz kalmaktadır. Bu iş kolunun görünmeyen tehlikeleri, çalışan sağlığını doğrudan etkilemekte ve iş kazalarına ya da meslek hastalıklarına zemin hazırlayabilmektedir (Demir vd., 2021).

2.3.1. Fiziksel Riskler

Temizlik sırasında karşılaşılan fiziksel riskler genellikle düşme, çarpma, elektrik çarpması ve yanık gibi kazalardan oluşur. Islak ve kaygan zeminlerde çalışma, yüksek yerlere çıkma, merdiven kullanım, priz ve lektirli ekipmanlarla temas gibi unsurlar ciddi yaralanmalara yol açabilir. Bu tür kazaların büyük bir bölümü güvenlik önlemlerinin alınmaması, uyarı levhalarının yetersizliği veya kişisel dikkatsizlikten kaynaklanmaktadır (Kinney, 2025).

Ayrıca gürültülü ortamlarda çalışmak, yetersiz aydınlatma, hava akımının yetersizliği gibi çevresel faktörler de çalışanın dikkatinin ve performansının olumsuz etkileyebilir (Çiçek & Öçal, 2016).

2.3.2. Kimyasal Riskler

Temizlik faaliyetlerinde sıklıkla kullanılan deterjanlar, dezenfektanlar, çözücüler ve asidik/bazik kimyasallar, hem solunum yollarında hem de ciltte ciddi zararlara yol açabilir. Özellikle çamaşır suyu ve tuz ruhunun aynı anda kullanılması sonucu ortaya çıkan klor gazı, zehirlenmelere hatta ölümlere neden olabilmektedir. Ayrıca bu maddelerin uzun süreli maruziyeti, kronik cilt rahatsızlıkları (egzema, kontakt dermatit), astım ve alerjik reaksiyonlara neden olabilir (Sultan, 2007).

Temizlik işçileri çoğu zaman etiket okuma alışkanlığına sahip değildir ve koruyucu ekipman kullanımında eksiklikler bulunmaktadır. Bu nedenle kimyasal güvenlik eğitimi, ürünlerin güvenlik bilgi formlarına (GBF) ulaşma ve anlamlandırma gibi konular oldukça önemlidir (Çiçek & Öçal, 2016).

2.3.3. Biyolojik Riskler

Özellikle hastanelerde, sağlık merkezlerinde, kreşlerde ve okullarda çalışan temizlik personeli, mikrobiyal kirlenmeye açık ortamlarda çalışmakta ve biyolojik risklere daha fazla maruz kalmaktadır. Kanla bulaşan hastalıklar (HIV, Hepatit B ve C), tükürük, idrar veya dışkı ile bulaşabilecek enfeksiyonlara temizlik personeli doğrudan tehdit etmektedir. Çöplerin ayrıştırılması, hastane atıklarının toplanması veya tuvalet temizliği gibi işler bu açıdan yüksek riskli görevler arasında yer alır (Pınar Okyay, 2023).

Bu nedenle kişisel koruyucu donanımların (maske, eldiven, gözlük, önlük) eksiksiz kullanılması ve çalışanlara bulaşıcı hastalıklar konusunda düzenli eğitim verilmesi büyük önem taşır. Ayrıca, Hepatit A ve B gibi hastalıklara karşı bağışıklama yapılması da önerilmektedir (Çalışkan, 2017).

2.3.4. Ergonomik Riskler

Temizlik işleri genellikle beden gücüne dayalıdır. Sürekli ayakta durmak, eğilerek çalışma, tekrarlayan kol ve el hareketleri yapmak, ağır ekipmanları taşıma zorunluluğu gibi faaliyetler çalışanları ciddi kas-iskelet sistemi sorunlarına maruz bırakır. Bu tür rahatsızlıklar arasında bel ve boyun fıtıkları, omuz ve diz ağrıları, karpal tünel sendromu yer alır (Ensari Özay & Özcan, 2020).

Yetersiz ergonomik düzenlemeler, uygun olmayan temizlik araçlarının kullanılması ve çalışanların yanlış vücut pozisyonları ile çalışmaları, bu riskleri artırmaktadır. Ergonomik tasarıma sahip temizlik ekipmalarının kullanımı ve personelin vücut mekaniğine uygun şekilde eğitilmesi bu sorunları azaltabilir (Ensari Özay & Özcan, 2020).

2.3.5. Psikososyal Riskler

Temizlik işçileri sıklıkla düşük ücretle, yoğun tempoda ve çoğu zaman sosyal olarak görünmeyen pozisyonlarda çalışmaktadır. Bu durum çalışanlarda değersizlik hissi, düşük özsaygı ve motivasyon eksikliği gibi psikolojik sorunlara neden olabilmektedir. Özellikle vardiyalı çalışma, düzensiz izinler, iletişim eksikliği ve iş arkadaşları veya yöneticilerle yaşanan çatışmalar psikolojik baskıyı artırmaktadır (Doç & Can, 2008).

Ayrıca, bazı durumlarda temizlik personeline karşı önyargılı yaklaşımlar veya dışlayıcı davranışlar, çalışanların iş tatminini ve kuruma olan aidiyet duygusunu olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle psikososyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi, açık

iletişimin teşvik edilmesi ve çalışanlara saygılı yaklaşım bk önem taşımaktadır (Ateş, 2025).

2.4. Temizlik İşlerinde İSG Eğitimi Ve Bilinçlendirme

Temizlik hizmetlerinde görev yapan çalışanlar, çeşitli tehlike ve risk unsurlarına doğrudan maruz kalan bir meslek grubudur. Bu risklerin azaltılmasında en önemli unsurlardan biri, çalışanlara verilecek iş sağlığı ve güvenliği (İSG) eğitimi ve farkındalık çalışmalarının sürekliliğidir. İSG eğitimi, sadece yasal bir zorunluluk olmanın ötesinde, çalışanların sağlığının korunması, iş kazalarının önlenmesi ve iş verimliliğinin artırılmasıaısından da hayati bir role sahiptir (Mevzuat, 2016).

Temizlik personeli genellikle düşük eğitim seviyesine sahip bireylerden oluşmakta, bu da iş güvenliği konusunda bilgi eksikliğini beraberinde getirmektedir. Bu alışanları bk çoğunluğu iş yerine girdiklerinde sadece temel işin nasıl yapılacağına dair bir oryantasyon eğitimi almakta, ancak maruz kalabilecekleri risklere ilişkin yeterli bilgiye sahip olmamaktadırlar (Alpagut, 2014). Oysa ki, temizlikte kullanılan kimyasal maddelerin güvenli kullanımı, kişisek koruyucu donanımın doğru şekilde kullanılması, ergonomik çalışma yöntemleri ve olası tehlikelere karşı alınması gereken önlemler konusunda kapsamlı bir eğitim verilmesi şarttır (etin, 2021).

İSG eğitimlerinin içeriği; alışanan görev yaptığı ortama özel olarak hazırlanmalı, kullanılan araç-gereçlere, maruz kalınan risk türlerine ve işin niteliğine uygun olmalıdır. Bununla birlikte eğitimlerin teorik bilgiden öteye geçerek uygulamalı şekilde verilmesi, öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır. Özellikle görsel materyaller, canlandırmalar, örnek olay analizleri ve risk simülasyonları gibi yöntemlerle desteklenen eğitimlerin çalışanlar üzerinde daha etkili sonuçlar verdiğibilinmektedir (Ateş, 2020).

Bilinçlendirme çalışmalarının sürekliliği de bk önem taşır. Tek seferlik verilen eğitimler yeterli olmayıp, belirli aralıklarla tekrarlanmalı ve çalışanların bilgileri güncellenmelidir. Aynı zamanda kurum içi bilgilendirme afişleri, kısa seminerler, diğital içerikler ve rehber kitapıklarla da farkındalık desteklenmelidir. Ayrıca işverenin öncülüğünde yürütülecek ödüllendirme sistemleri ve çalışan katılımını teşvik eden faaliyetler, İSG kültürünün yerleşmesine katkı sağlayacaktır (Köseoğlu, 2023).

İSG eğitimlerinin etkili olabilmesi için bir diğer önemli husus da eğitimlerin anadilde ve çalışanların anlayabileceği seviyede sunulmasıdır. Özellikle göçmen işçilerin çalıştığı alanlarda bu durum hayati önem taşır. Anlamadığı dili dinleyen bir çalışanın eğitimi

içselleştirmesi mümkün olmayacağı için, eğitim dili ve yöntemi çalışan profiline uygun olarak belirlenmelidir (Bahar & Bağdatoğlu, 2019).

Sonuç olarak, temizlik işlerinde görev yapan çalışanların maruz kaldığı risklerin azaltılması ve iş kazalarının önlenmesi için İSG eğitimi ve bilinçlendirme faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Bu eğitimlerin sistemli, sürekli ve katılımcı bir yaklaşımla yürütülmesi, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün kurumsal düzeyde gelişmesini de destekleyecektir (Bahar & Bağdatoğlu, 2019).

2.4.1. İSG Eğitiminin Önemi Ve Kapsamı

İş sağlığı ve güvenliği (İSG) eğitimi, çalışanların iş yerlerindeki risklere karşı bilinçlendirilmesi, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi, güvenli çalışma alışkanlıklarının kazandırılması amacıyla verilen sistemli ve planlı eğitim faaliyetlerini kapsar. Bu eğitimler, işverenin yasal bir sorumluluğu olmakla birlikte, aynı zamanda iş yerinde sürdürülebilir güvenlik kültürünün inşası açısından da büyük bir öneme sahiptir (Temel, 2019).

Çalışma hayatında karşılaşılan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının büyük bir bölümü, önceden alınabilecek basit önlemler ve etkili eğitimler sayesinde engellenebilir. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre, iş kazalarının %80'inden fazlası çalışan hatasından kaynaklanmaktadır ve bu durum, işyerinde yeterli bilgi ve farkındalık eksikliğinin doğrudan bir sonucudur (ILO,2020). Dolayısıyla İSG eğitimi yalnızca bilgilendirme değil, aynı zamanda davranış değişikliği sağlamayı amaçlayan bir süreçtir (Gerek, 1989).

İSG eğitiminin kapsamı oldukça geniştir ve genellikle şu temel başlıkları içerir:

- İşyerindeki genel ve özel tehlikelerin tanıtılması,
- Risk değerlendirme süreçlerinin anlatılması,
- Kişisel koruyucu donanımların tanıtımı ve kullanımı,
- Acil durumlar, yangın, ilk yardım ve tahliye uygulamaları,
- İş kazası durumunda yapılması gerekenler,
- Meslek hastalıklarının önlenmesi yöntemleri,
- Ergonomik çalışma ilkeleri,
- Yasal haklar ve yükümlülükler.

Bu eğitimler, işe girişte temel olarak verilmelidir ve sürecindeki değişiklikler ya da ekipman yenilenmeleriyle birlikte periyodik olarak yenilenmelidir. Ayrıca her çalışan grubunun maruz kalabileceği riskler farklı olabileceğinden, eğitimlerin çalışan profiline ve işin niteliğine göre özelleştirilmesi gerekmektedir (Bayram, 2020).

Etkili bir İSG eğitim süreci; sadece anlatım değil, aynı zamanda uygulamalı öğrenme, görsel-işitsel materyaller, vaka analizleri ve geri bildirim temelli ölçme-değerlendirme yöntemleriyle desteklenmelidir. Bu sayede çalışanın öğrendiği bilgileri iş yaşamına aktarması daha kolay hale gelir. Ayrıca eğitimin anadilinde ve çalışanların eğitim düzeyine uygun olarak sunulması, eğitimin başarısını doğrudan etkileyen faktörler arasındadır (Üniversitesi vd., 2012).

İSG eğitiminin kurumlara sağladığı katkılar sadece kaza oranlarının düşmesiyle sınırlı değildir. Aynı zamanda çalışan memnuniyetinin artması, işgücü kaybının azalması, iş verimliliğinin yükselmesi ve işyeri imajının güçlenmesi gibi önemli kazanımlar da sunar. Bu nedenle İSG eğitimi, kısa vadede bir maliyet gibi görünse de, uzun vadede hem çalışan sağlığı hem de kurumsal sürdürülebilirlik açısından stratejik bir yatırımdır (Yılmaz & Yıldırım, 2022).

2.4.2. Temizlik İşlerine Yönelik Verilen İSG Eğitimleri

Temizlik işleri, çalışma hayatının hemen her alanında ihtiyaç duyulan ve genellikle yüksek riskli iş kategorileri arasında yer alan bir meslek grubudur. Fiziksel, kimyasal, biyolojik ve ergonomik risklerin yoğun olduğu temizlik işlerinde, çalışanların bu risklerle başa çıkabilmesi için bilinçli ve donanımlı olmaları büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, temizlik personeline yönelik verilen iş sağlığı ve güvenliği (İSG) eğitimleri, çalışan sağlığının korunması ve iş kazalarının önlenmesi açısından temel bir uygulama haline gelmiştir (ÇSGB, 2016).

Temizlik personeline yönelik İSG eğitimlerinin içeriği, yapılan işin niteliğine ve maruz kalınan risk faktörlerine göre şekillendirilmelidir. Özellikle kullanılan kimyasal maddelerin güvenli kullanımı, kişisel koruyucu donanım (KKD) kullanımı, kaygan zeminlerde güvenli hareket etme, yüksekten düşme riskleri, ergonomik duruş teknikleri, biyolojik bulaş riski ve atık yönetimi gibi konular bu eğitimlerin öncelikli başlıkları arasında yer almalıdır (Bahar & Bağdatoğlu, 2019).

Bu tür eğitimlerin yalnızca teorik bilgi sunmakla kalmayıp, uygulamalı ve görsel içeriklerle desteklenmesi, öğrenmenin kalıcılığını artırmakta ve çalışanların günlük

uygulamalarda daha dikkatli olmalarını sağlamaktadır. Örneğin, temizlik sırasında sıkça kullanılan çamaşır suyu ve tuz ruhunun birlikte (Savcı ve ark., 2018)kullanımının doğurabileceği tehlikelere dair yapılan canlandırmalar, çalışanlarda farkındalık yaratmak açısından oldukça etkilidir (Gökyay & Özer, 2020).

Temizlik işçilerine verilen İSG eğitimlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise eğitimlerin çalışanların anlayabileceği dil ve seviyede sunulmasıdır. Temizlik personelinin çoğu, düşük eğitim seviyesine sahip olup bazıları göçmen ya da geçici çalışanlardan oluşabilmektedir. Bu nedenle eğitimlerin sade bir dilde, gerektiğinde anadil desteğiyle ve interaktif yöntemlerle sunulması büyük önem taşır (Savcı vd., 2018).

Eğitimlerin sıklığı da etkinliği kadar önemlidir. İşe girişte verilen temel eğitimin yanı sıra, periyodik olarak yenilenen İSG eğitimleri, değişen koşullara ve yeni risk unsurlarına karşı çalışanların sürekli güncel bilgiyle donatılmasını sağlar. Ayrıca, iş kazası sonrası veya yeni ekipman kullanımına geçildiğinde de tekrar eğitim verilmesi yasal bir zorunluluktur (Karadeniz, 2012).

İSG eğitimlerinin sadece yasal yükümlülük olarak değil, kurumsal bir kültürün parçası olarak görülmesi gerekmektedir. Kurum içinde bu eğitimlerin değerlendirilmesi, geri bildirim toplanması ve sürekli geliştirilmesi, temizlik personelinin iş güvenliği farkındalığını kalıcı hale getirmeye yardımcı olur (Yenisarı vd., 2019).

2.5. Temizlik İşlerinde Çalışmanın İSG Açısından Değerlendirilmesi

İş sağlığı ve güvenliği (İSG) uygulamalarının işyerlerinde etkin biçimde hayata geçirilebilmesi, yalnızca yasal düzenlemelerin uygulanmasıyla değil, çalışanların bilgi düzeyleri, tutumları ve davranışlarıyla da doğrudan ilişkilidir. Temizlik hizmetlerinde görev yapan çalışanlar, hem işin doğası gereği birçok risk faktörüne maruz kalmakta hem de bu riskleri yönetme becerileri bakımından oldukça kritik bir konumdadır. Bu nedenle, temizlik çalışanlarının İSG konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarının incelenmesi, güvenli bir çalışma ortamının oluşturulması açısından büyük önem taşımaktadır (Çat vd., 2022).

Temizlik çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi düzeyleri, çoğunlukla verilen eğitimlerin kalitesi, süresi ve içeriğiyle doğru orantılıdır. Ancak bu çalışanların büyük kısmı düşük eğitim seviyesine sahip olup, birçok durumda İSG eğitimlerinden yeterince yararlanamamaktadırlar. Bu bilgi eksikliği, tehlikeleri fark edememelerine ya da yanlış müdahalelerde bulunmalarına neden olabilmektedir. Örneğin, koruyucu donanım

kullanımının öneminin bilinmemesi ya da temizlik kimyasallarının karıştırılması tehlikeleri hakkında bilgi sahibi olunmaması ciddi kazalara yol açabilmektedir (Yenisarı vd., 2019).

Bilginin davranışa dönüşmesi, kişinin konuya ilişkin tutumlarıyla doğrudan ilgilidir. Tutum; bireyin belli bir konuya yönelik olumlu ya da olumsuz yaklaşımını ifade eder. Yapılan araştırmalar, temizlik personelinin çoğunun İSG kurallarını uygulamanın gerekli olduğunu düşündüğünü, ancak bu kurallara her zaman uymadığını göstermektedir (Azaria, 2014). Bu durum, bazen iş yoğunluğu, bazen zaman baskısı, bazen de işyerinde yeterli denetimin olmamasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla çalışanların olumlu tutum geliştirmesi kadar, bu tutumu destekleyecek kurumsal koşullarında oluşturulması gerekmektedir (Uçkun vd., 2013).

Davranış ise bilginin ve tutumun dışı vurumu olarak tanımlanabilir. Bir çalışanın kişisel koruyucu ekipmanı düzenli kullanması, temizlik sırasında uygun duruş tekniklerini benimsemesi ya da kimyasalları uygun şekilde muhafaza etmesi gibi eylemler, güvenli davranış örnekleri olarak değerlendirilebilir. Ancak bu davranışların sürekliliği, işyerinde oluşturulan güvenlik kültürüne ve yönetsel desteğe bağlıdır. Özellikle yöneticilerin örnek olması, güvenli davranışları teşvik etmesi ve ödüllendirme mekanizmalarıyla desteklemesi, çalışan davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir (Çat vd., 2022).

Sonuç olarak, temizlik çalışanlarının İSG konusundaki bilgi düzeylerinin artırılması, bu bilgilerin olumlu tutum ve güvenli davranışlara dönüşmesi için sadece eğitim değil; aynı zamanda işyeri ortamında destekleyici politikalar, liderlik, iletişim ve motivasyon unsurları da gereklidir. Bu bütüncül yaklaşım sayesinde iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önüne geçilmesi mümkün olacaktır (Nişancı vd., 2020).

2.5.1. İSG Konusunda Çalışanların Bilgi Düzeyleri

Temizlik hizmetlerinde çalışan bireyler, işin doğası gereği birçok fiziksel, kimyasal, biyolojik ve ergonomik riskle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle temizlik işçilerinin iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki bilgi düzeyleri, hem bireysel sağlıklarının korunması hem de işyerinde güvenli bir ortamın oluşturulması açısından kritik öneme sahiptir. İSG konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan temizlik işçileri, riskleri doğru tanımlayamaz, korunma yollarını bilemez ve güvenli olmayan davranışlar sergileyebilir (ÇSGB, 2016).

Araştırmalar, temizlik çalışanlarının büyük bir kısmının İSG eğitimlerine düzenli katılmadığını ya da verilen eğitimleri yeterli bulmadığını ortaya koymaktadır. Bunun temel nedenleri arasında eğitim sürelerinin kısa tutulması, çalışanların eğitim içeriklerini tam anlayamaması ve eğitimlerin çoğunlukla teorik düzeyde kalması yer almaktadır. Özellikle düşük eğitim seviyesine sahip olan çalışanların teknik konuları anlamakta zorlandığı ve uygulamaya aktarmakta eksiklik yaşadığı gözlemlenmektedir (Bahar & Bağdatoğlu, 2019).

Temizlik işçilerine yönelik yapılan bilgi düzeyi değerlendirmelerinde, kişisek koruyucu donanım (KKD) kullanımı, kimyasalla çalışma prosedürleri, kaygan zeminlerde çalışma, yük kaldırma teknikleri ve acil durumlara müdahale konularında ciddi bilgi eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir (Akpınar & Çakmakaya, 2014). Örneğin, birçok çalışan, çamaşır suyu ve tuz ruhu gibi maddelerin birlikte kullanılmasının zararlı gazlara neden olabileceğini bilmemektedir. Bu durum, sadece çalışanı değil, çevresindekileri de tehlikeye atmaktadır (Çakar, 2024).

Bilgi eksikliği sadece bireysel riskleri artırmakla kalmaz, aynı zamanda iş yerinde toplu güvenlik kültürünün gelişmesini de engeller. Bilinçli çalışanlar, sadece kendi güvenliklerini değil, ekip arkadaşlarının güvenliğini de gözetir ve iş yerinde güvenli davranışların yaygınlaşmasına katkı sağlar. Bu nedenle, temizlik işçilerinin bilgi düzeylerinin artırılması, kurumların hem yasal yükümlülüklerini yerine getirmesi hem de uzun vadede daha sağlıklı ve güvenli çalışma ortamları oluşturulması açısından büyük önem taşır (ÇSGB, 2016).

Bu bağlamda, İSG eğitimlerinin temizlik çalışanlarının bilgi düzeylerine uygun şekilde planlanması gerekmektedir. Eğitim materyallerinin sade bir dille hazırlanması, uygulamalı örneklerle desteklenmesi ve çalışanların anadilinde sunulması, öğrenme sürecini kolaylaştıracaktır. Ayrıca bilgi düzeylerinin düzenli olarak ölçülmesi ve eksik alanlara yönelik ek eğitimlerin verilmesi de oldukça önemlidir (Deveci vd., 2010).

2.5.2. Çalışanların Güvenlik Algısı ve Kurallara Uyma Düzeyleri

İş sağlığı ve güvenliği (İSG) kültürünün temelinde, çalışanların güvenliğine dair algıları ve bu algıların davranışa yansımaları yer almaktadır. Özellikle temizlik sektöründe çalışan bireylerin, tehlikeli kimyasallarla temas, kaygan zeminlerde çalışma, ağır yük taşıma ve biyolojik risklere maruz kalma gibi pek çok iş sağlığı ve güvenliği risk faktörü ile karşı karşıya olduğu bilinmektedir. Bu risklerin etkili biçimde yönetilebilmesi için çalışanların

güvenlik algılarının yüksek olması ve kurallara uyma düzeylerinin yeterli olması gerekmektedir (Gültaç vd., 2024).

Güvenlik algısı, bireyin çalıştığı ortamda karşılaştığı tehlikelere karşı ne derece farkındalık geliştirdiği, bu risklerin ciddiyetine nasıl yaklaştığı ve kendini ne kadar güvende hissettiği ile ilgilidir. Yüksek güvenlik algısına sahip bireyler, işlerini daha dikkatli bir şekilde yürütmekte ve koruyucu önlemleri daha sık uygulamaktadır. Temizlik işçilerinin güvenlik algılarını etkileyen başlıca faktörler; geçmişte yaşadıkları iş kazaları, verilen İSG eğitimlerinin içeriği ve sıklığı, işyerindeki yönetsel destek ve çalışma ortamının güvenlik düzeyidir (Gültaç vd., 2024).

Ancak yapılan çalışmalar, temizlik çalışanlarının önemli bir kısmının güvenlik algısının düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, İSG kurallarına uyma düzeylerini de doğrudan etkilemektedir. Örneğin, koruyucu eldiven ve maske kullanımı gibi basit önlemler dahi ihmal edilmekte, çalışanlar zaman zaman kişisel sağlıklarını da riske atmaktadır. Bu tutumun nedenleri arasında “bana birşey olmaz” düşencesi, ekipman eksiklikleri, iş yoğunluğu ve gözetim eksikliği gibi faktörler yer almaktadır (Cumhur vd., 2020).

Kurallara uyma düzeyi, çalışanın mevcut İSG prosedürlerine, talimatlara ve ekipman kullanım yönergelerine ne ölçüde uyduğunu gösterir. Bu düzeyin yüksek olması, yalnızca bireysel bilinçle değil, aynı zamanda işverenin denetim mekanizmaları, ödüllendirme sistemi ve eğitim faaliyetleriyle doğrudan ilişkilidir. İşyerlerinde güvenli davranışı teşvik eden bir kültürün geliştirilmesi, kurallara uyma oranını artırmaktadır. Özellikle yöneticilerin örnek davranışlar sergilemesi ve çalışanları motive etmesi, güvenlik algısını olumlu yönde etkiler (Lale vd., 2011).

Sonuç olarak, temizlik çalışanlarının güvenlik algılarının yükseltilmesi ve İSG kurallarına uyma düzeylerinin artırılması, yalnızca bireysel eğitimle değil; kurumsal düzeyde sürdürülebilir bir güvenlik kültürü oluşturmakla mümkündür. Bu bağlamda periyodik eğitimler, davranışa yönelik geri bildirim mekanizmaları, etkin denetimler ve katılımcı bir iş güvenliği politikası kritik öneme sahiptir (Cumhur vd., 2020).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın türü

Bu araştırma, yarı yapılandırılmış niteliksel bir çalışmadır. Bu çalışma, Yozgat Bozok Üniversitesi'nde temizlik işlerinde çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) bilgi, tutum ve davranışlarını derinlemesine anlamayı amaçlayan nitel bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Nisan-Mayıs 2025 döneminde, Yozgat Bozok Üniversitesi'nin kampüs ve hastane birimlerinde yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini temizlik işlerinde çalışan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Yozgat Bozok Üniversitesi'nde temizlik işlerinde çalışanlardan niteliksel çalışmaya katılmaya gönüllü olarak onam veren 29 kişi oluşturmaktadır.

Katılımcılar, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilmiştir; bu yöntem, farklı yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma süresi ve iş birimi gibi değişkenlere sahip bireylerin seçilmesini sağlayarak veri zenginliğini artırmayı hedefler (Patton, 2015). Seçim kriterleri, en az bir yıl temizlik işlerinde çalışma deneyimi, üniversite bünyesinde tam zamanlı veya yarı zamanlı istihdam ve gönüllü katılımdır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, İSG deneyimlerinin demografik ve mesleki çeşitliliğe bağlı olarak farklılık gösterebileceği göz önünde bulundurularak tercih edilmiştir (Sandelowski, 1995). Katılımcıların demografik bilgileri, kodlama kategorisi olarak kullanılmamış, ancak bulguların bağlamını anlamak için Tablo 1'de sunulmuştur. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve takma isimler (örneğin, Katılımcı 1, Katılımcı 2) kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Nitel araştırma yöntemi, katılımcıların öznel deneyimlerini ve algılarını bağlamsal olarak anlamak için seçilmiştir, çünkü bu yöntem, karmaşık sosyal olguların ayrıntılı ve bağlama özgü bir şekilde incelenmesine olanak tanır (Merriam & Tisdell, 2016). Fenomenolojik bir desen benimsenmiştir; bu yaklaşım, bireylerin İSG konusundaki yaşanmış deneyimlerini ve bu deneyimlerin bireysel anlamlarını ortaya çıkarmayı hedefler (Creswell & Poth, 2020). Temizlik personeli, fiziksel, kimyasal ve biyolojik risklere yüksek düzeyde maruz kalan bir grup olduğundan, fenomenolojik desen, günlük iş pratikleri bağlamında İSG algılarını ve davranışlarını anlamak için uygun bir çerçeve sunar. Araştırma deseni,

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO, 2019) ve İş Sağlığı ve Güvenliği İdaresi (OSHA, 2020) gibi kaynaklarda vurgulanan, iş yerinde güvenlik kültürünü anlamaya yönelik nitel yaklaşımlara dayandırılmıştır. Türkiye’de temizlik personelinin İSG konusundaki algıları ve davranışları yeterince araştırılmamış bir alan olduğundan, bu çalışma, literatürdeki bilgi boşluğunu doldurmayı ve İSG uygulamalarını iyileştirmeye yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma, şu sorulara yanıt aramaktadır: Temizlik işlerinde çalışanların sergilediği İSG bilgi düzeyleri nelerdir ve bu bilgiler iş pratiklerine nasıl yansımaktadır? Çalışma ortamlarında algılanan riskler nelerdir ve bu risklere yönelik tutumları nelerdir? Kişisel koruyucu donanım (KKD) kullanımı ve erişimi konusunda çalışanların deneyimleri ve engelleri nelerdir? Çalışanların İSG uygulamalarını iyileştirmeye yönelik önerileri nelerdir?

Araştırma ekibi, üç araştırmacıdan oluşmaktadır. Görüşmeleri gerçekleştiren araştırmacı, sağlık bilimleri alanında yüksek lisans öğrencisi olup nitel araştırma deneyimi bulunmamaktadır. Bu araştırmacı, nitel araştırma yöntemlerini *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Çalışma ve Araştırma Deseni* (Creswell & Poth, 2020) kitabından öğrenmiş ve fenomenolojik yöntemler ile refleksif günlük tutma tekniklerini uygulamıştır. Diğer iki araştırmacı, sağlık bilimleri ve İSG alanında eğitim almış, nitel araştırma yapmış ve bu alanda yayınları bulunan akademisyenlerdir. Araştırmacılar, veri toplama ve analiz öncesinde fenomenolojik araştırma yöntemleri ve içerik analizi üzerine bir eğitim oturumu düzenlemiş, kodlama ve tema oluşturma süreçlerini standartlaştırmak için üç ön toplantı gerçekleştirmiştir. Önyargıları en aza indirmek için her araştırmacı, veri toplama ve analiz sürecinde refleksif bir günlük tutmuş, kişisel varsayımlarını ve duygusal tepkilerini kaydetmiştir. Örneğin, görüşmeleri gerçekleştiren araştırmacı, İSG eğitimlerinin yetersiz olabileceği yönündeki varsayımını not etmiş ve bu eğilim grup tartışmalarıyla dengelenmiştir. Katılımcılarla daha önce bir ilişki bulunmamakta olup, görüşmeler öncesinde yalnızca araştırma amacı hakkında bilgi verilmiştir (Tong vd., 2007).

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi, hem önceden belirlenmiş sorularla yapılandırılmış bir çerçeve sunar hem de katılımcıların deneyimlerini esnek bir şekilde ifade etmesine olanak tanır (Kvale & Brinkmann, 2015). Görüşme kılavuzu, literatür taraması (ILO, 2019; OSHA, 2020) ve İSG alanında uzman iki akademisyenin görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Kılavuz, mesleki yaralanma deneyimleri, İSG eğitimi alma durumu ve yeterliliği, çalışma

ortamındaki algılanan tehlikeler ve riskler, KKD bilgisi ve kullanımı, KKD'ye erişim durumu ve İSG uygulamalarına yönelik öneriler gibi temaları kapsayan 7 ana soru ve her biri için 2-3 takip sorusu içermektedir. Görüşme soruları, bir temizlik çalışanıyla yapılan pilot görüşmeyle test edilmiş ve bazı sorular sadeleştirilmiştir (örneğin, “donanım” yerine “ekipman” terimi kullanılmıştır). Görüşmeler, yalnızca görüşmeleri gerçekleştiren araştırmacı tarafından yürütülmüştür ve görüşmeler sırasında başka kimse bulunmamıştır.

Katılımcıların rahatça ifade edebileceği, sessiz ve özel bir odada yapılan görüşmeler, 30-60 dakika sürmüş ve katılımcıların yazılı ve sözlü onayıyla ses kaydı alınmıştır. Ses kayıtları, görüşmeleri gerçekleştiren araştırmacı tarafından metne dönüştürülmüş ve doğruluk açısından iki kez kontrol edilmiştir. Toplam 29 görüşme yapılmış, her katılımcıyla tek bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Takip soruları, yanıtları derinleştirmek için kullanılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların iş programlarına uygun saatlerde planlanmıştır. Veri toplama süreci, etik kurul onayına uygun olarak yürütülmüştür. Katılımcılara araştırmanın amacı, süreci ve gizlilik ilkeleri açıklanmış, gönüllülük esası vurgulanmıştır.

3.5. Verilerin analizi

Veriler, içerik analizi yöntemiyle tümevarım (inductive) yaklaşımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Elo & Kyngäs, 2008). Tümevarım yaklaşımı, verilerden doğrudan kodların türetilmesini, ardından bu kodların kategorilere ve temalara dönüştürülmesini içerir; böylece analiz, önceden belirlenmiş bir teorik çerçeveye değil, katılımcıların ifadelerine dayanır. Üç araştırmacı, transkripsiyonları doğruluk açısından kontrol ederek analize başlamıştır. Demografik bilgiler, kodlama kategorisi olarak kullanılmamıştır. Açık kodlama yaklaşımıyla, metinler satır satır incelenmiş ve 498 anlamlı birim (kod) türetilmiştir. Kodlar, katılımcıların ifadelerinden doğrudan veya dolaylı olarak çıkarılmış ve bağlama özgü anlamları yansıtmıştır. Örneğin, Katılımcı 8'in “Kaygan zeminde düşerek bileğimi burktum” ifadesi “kaygan zemin” kodu, Katılımcı 6'nın “Eğitimler bizim işimize özel değil” ifadesi “yetersiz eğitim” kodu olarak kaydedilmiştir. Kodlar, haftalık toplantılarda tartışılmış ve benzer anlamlar taşıyan kodlar bir araya getirilerek 13 kategori oluşturulmuştur (örneğin, “kaygan zemin”, “ağır ekipman” ve “kesici alet” kodları “fiziksel riskler” kategorisi altında birleşmiştir). Kategoriler, daha sonra dört ana tema altında organize edilmiştir: İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi, Çalışma Ortamındaki Risk Algısı, KKD Kullanımı ve Erişimi, İSG Önerileri. Tüm kodların, kategorilere ve temalara dönüşüm süreci Tablo 4'te detaylı olarak sunulmuştur. Veri doygunluğuna, 26. görüşmeden sonra yeni bir kod veya bilgi eklenmemesiyle ulaşıldığı gözlemlenmiştir; bu,

analiz sürecinde yeterli veri çeşitliliğinin sağlandığını göstermektedir. Kodlayıcılar arası uyum, Miles ve Huberman'ın (1994) formülüyle hesaplanmış ve %88.8 (442/498 kod) olarak bulunmuştur; uyuşmazlıklar, grup tartışmalarıyla çözülmüştür. Analiz, manuel olarak gerçekleştirilmiş, herhangi bir yazılım kullanılmamıştır; bu, bağlama duyarlılığın korunmasını sağlamıştır. Kodlama sürecinde, araştırmacılar kodların tutarlılığını ve bağlamla uyumunu değerlendirmek için transkripsiyonları birden fazla kez gözden geçirmiştir.

Nitel araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için Lincoln ve Guba'nın (1985) dört kriteri (credibility, transferability, dependability, confirmability) kullanılmıştır. Bulguların doğruluğunu garanti etmek için, üç araştırmacı tarafından yapılan kodlama, farklı bakış açılarının birleştirilmesini sağlamış ve önyargı riskini azaltmıştır; kodlayıcılar arası uyum oranı (%88.8) bu güvenilirliği destekler. Görüşme kılavuzunun uygunluğu, bir temizlik çalışanıyla yapılan pilot görüşmeyle test edilmiş, soruların anlaşılabilirliği ve bağlama uygunluğu doğrulanmıştır. Bulgular, katılımcıların doğrudan alıntılarıyla desteklenmiş, örneğin, fiziksel risk algısını yansıtmak için Katılımcı 8'in "Kaygan zeminde düşerek bileğimi burktum" ifadesi kullanılmıştır. Beş katılımcıya transkripsiyon özetleri gönderilerek üye kontrolü yapılmış ve özetlerin deneyimlerini doğru yansıttığı onaylanmıştır. Her görüşmede 30-60 dakika geçirilerek bağlamsal zenginlik sağlanmıştır. Bulguların başka bağlamlara uygulanabilirliğini desteklemek için, çalışma bağlamı ve katılımcı özellikleri (yaş: 25-60, cinsiyet: 15 kadın, 14 erkek, eğitim: ilkokuldan lisansa, çalışma süresi: 3-25 yıl) ayrıntılı tarif edilmiştir; hastane birimlerinde biyolojik risklerin daha yüksek olduğu gibi özellikler belirtilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemesi, farklı perspektifleri temsil ederek aktarılabilirliği artırmıştır (Sandelowski, 1995). Araştırma sürecinin tutarlılığı ve tekrarlanabilirliği, kodlama şeması, kategori ve tema listeleri, transkripsiyonlar ve uyum toplantı notlarının arşivlenmesiyle sağlanmıştır; bu belgeler, bağımsız bir denetçinin süreci inceleyebileceği şekilde düzenlenmiştir. Bulguların araştırmacı önyargılarından bağımsızlığını göstermek için, her araştırmacı refleksif bir günlük tutmuştur. Görüşmeleri gerçekleştiren araştırmacı, *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Creswell & Poth, 2020) kitabından öğrendiği refleksif günlük tutma yöntemini uygulamış, görüşme ve analiz sırasında kişisel varsayımlarını (örneğin, İSG eğitimlerinin yetersiz olacağı beklentisi) ve duygusal tepkilerini kaydetmiştir. Örneğin, hastane risklerine odaklanma eğilimi fark edilmiş ve grup tartışmalarıyla dengelenmiştir. Diğer araştırmacılar da benzer şekilde günlük tutmuş, önyargılarını değerlendirmiştir. Bulgular, doğrudan

katılımcı alıntılarına dayandırılmış ve yorumlar verilerden türetilmiştir. Bu stratejiler, nitel araştırmanın bilimsel titizliğini artırmış ve bulguların güvenilirliğini güçlendirmiştir.

3.6. Araştırmanın Etik İzni

Araştırmanın etik izni Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik kurulundan 21/11/2024 tarih ve 19/37 sayılı kararı ile alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu (2013) ve APA etik kurallarına (2017) uygun yürütülmüştür. Katılımcılardan yazılı ve sözlü bilgilendirilmiş onam alınmış, veri gizliliği sağlanmış ve ses kayıtları şifreli bir ortamda saklanmıştır. Araştırma, etik kurul onayına uygun olarak yürütülmüştür.

4. BULGULAR

Bulgular, içerik analizi sonucunda tümevarım yaklaşımıyla ortaya çıkan dört ana tema etrafında düzenlenmiştir: (1) İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi, (2) Çalışma Ortamındaki Risk Algısı, (3) KKD Kullanımı ve Erişimi, (4) İSG Önerileri. Her tema, ilgili kategorilerle detaylandırılmış, katılımcı alıntılarıyla desteklenmiş ve bağlamsal bilgilerle zenginleştirilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de, temalar ve kategorilerin frekansları Tablo 2’de, örnek alıntılar Tablo 3’te, tüm kodların kategorilere ve temalara dönüşüm süreci Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellik	Sayı (%) / Ortalama
Cinsiyet	
Kadın	15 (%51.7)
Erkek	14 (%48.3)
Yaş	Ortalama: 39.7 yıl
25-35	8 (%27.6)
36-45	14 (%48.3)
46-60	7 (%24.1)
Eğitim Düzeyi	
İlkokul	4 (%13.8)
Ortaokul	3 (%10.3)
Lise	10 (%34.5)
Önlisans	7 (%24.1)
Lisans	5 (%17.2)
Çalışma Süresi	Ortalama: 10.2 yıl
1-5 yıl	7 (%24.1)
6-10 yıl	8 (%27.6)
11-15 yıl	12 (%41.4)
16-25 yıl	2 (%6.9)
Medeni Durum	
Evli	20 (%69.0)
Bekar	9 (%31.0)

4.1. İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi

Bu tema, katılımcıların İSG eğitimi konusundaki deneyimleri, bilgi düzeyleri ve ihtiyaçlarını kapsayan üç kategori altında incelenmiştir: Eğitim Alımı ve Sıklığı, Eğitimin Yeterliliği ve Eğitim İhtiyacı. Kodlar, katılımcıların eğitim deneyimleri ve ihtiyaçlarına ilişkin ifadelerinden türetilmiştir (Tablo 4).

4.2. Eğitim Alımı ve Sıklığı

Katılımcıların %93'ü (27/29), İSG eğitimi aldığını belirtmiştir. Eğitimler, üniversite veya hastane birimleri tarafından düzenlenen 1-2 saatlik oturumlar şeklindedir ve genellikle işbaşı eğitimleri veya yıllık bilgilendirme toplantıları olarak sunulmaktadır. Ancak, katılımcıların %66'sı (19/29), eğitimlerin seyrek olduğunu ve düzenli bir takvime bağlı olmadığını ifade etmiştir. Katılımcı 5, taşra birimlerinde çalıştığını ve eğitimlere katılımın lojistik nedenlerle zor olduğunu belirtmiştir: *“15 yılda 1 defa eğitime katıldım. Merkezde olunca katılım zor oluyor.”* Katılımcı 13, hastane biriminde çalışan bir personel, *“5 yılda 2 defa eğitim aldım, daha sık olmalı”* diyerek eğitim sıklığına yönelik memnuniyetsizliğini dile getirmiştir. Uzun süreli çalışanlar (11-15 yıl), eğitimlerin geçmişte daha düzenli olduğunu, ancak son yıllarda azaldığını vurgulamıştır.

4.3. Eğitimin Yeterliliği

Katılımcıların %41'i (12/29), aldıkları eğitimleri yeterli bulurken, %59'u (17/29) eğitimlerin teorik ve iş pratiklerine yeterince hitap etmediğini belirtmiştir. Eğitimlerin genellikle genel İSG kurallarını kapsadığı, ancak temizlik işine özgü riskler (örneğin, kimyasal maddelerle çalışma veya tıbbi atık yönetimi) üzerine odaklanmadığı ifade edilmiştir. Katılımcı 6, *“Eğitimler bizim işimize özel değil, genelde slayt gösterip geçiyorlar”* diyerek eğitimlerin yüzeysel olduğunu belirtmiştir. Katılımcı 11, hastane biriminde çalışan bir personel, *“Uygulamalı örnekler verilse, mesela kimyasalları nasıl kullanacağımızı gösterseler daha faydalı olur”* demiştir. Eğitimlerin içeriği, özellikle düşük eğitim düzeyine sahip (ilkokul/ortaokul) katılımcılar için karmaşık bulunmuştur.

4.4. Eğitim İhtiyacı

Katılımcıların %76'sı (22/29), daha sık ve uygulamalı eğitimlere ihtiyaç duyulduğunu vurgulamıştır. Öneriler arasında, işbaşı uygulamalı eğitimler, kimyasal madde kullanımı ve KKD kullanımı üzerine özel oturumlar yer almıştır. Katılımcı 7, *“Güncel bilgilerle sık eğitim olmalı, her yıl yenilenen teknolojilere uygun anlatılmalı”* diyerek teknolojik gelişmelere paralel eğitimlerin önemini vurgulamıştır. Katılımcı 22, *“Eğitimlerde tıbbi*

atıklarla nasıl başa çıkacağımızı uygulamalı gösterebilir, daha güvenli çalışırız” demiştir. Eğitim ihtiyacı, özellikle hastane birimlerinde çalışan ve biyolojik risklere maruz kalan personelde daha belirgin ifade edilmiştir.

4.5. Çalışma Ortamındaki Risk Algısı

Bu tema, katılımcıların çalışma ortamlarında algıladıkları riskleri kapsayan dört kategori altında incelenmiştir: Fiziksel Riskler, Kimyasal Riskler, Biyolojik Riskler, Ergonomik ve Psikososyal Riskler. Kodlar, katılımcıların risk deneyimlerinden türetilmiştir ve risk algısı, çalışma birimine (kampüs veya hastane) ve deneyim süresine bağlı olarak farklılık göstermiştir (Tablo 4).

4.5.1. Fiziksel Riskler

Katılımcıların %79'u (23/29), fiziksel risklerle karşılaştığını belirtmiştir. En sık belirtilen riskler, kaygan zeminler (%66, 19/29), ağır ekipman taşıma (%52, 15/29) ve kesici/delici aletlerdir (%38, 11/29). Kaygan zeminler, özellikle hastane koridorlarında ve yemekhanelerde sıkça rapor edilmiştir. Katılımcı 8, *“Kaygan zeminde düşerek bileğimi burktum, uyarı levhası yoktu”* diyerek bu riskin önlenemez olduğunu ifade etmiştir. Ağır ekipman taşıma, özellikle kampüs birimlerinde çalışanlarda bel ve sırt ağrısına neden olmuştur; Katılımcı 18, *“Ağır malzemeler bel ağrısına neden oluyor, bazen yardım edecek kimse olmuyor”* demiştir. Kesici/delici aletler, hastane birimlerinde tıbbi atıklarla çalışırken öne çıkmıştır. Kat略

System: Katılımcı 9, *“Tıbbi atık poşetinde enjektör iğnesi elime battı, çok korktum”* diyerek bu riskin ciddiyetini vurgulamıştır.

4.5.2. Kimyasal Riskler

Katılımcıların %69'u (20/29), kimyasal maddelerin cilt ve solunum yollarına zarar verdiğini belirtmiştir. Deterjanlar ve dezenfektanlar, en sık risk kaynağı olarak rapor edilmiştir. Katılımcı 1, *“Deterjanlar ellerime ve solunuma zarar veriyor, maske taksak bile koku genzi yakıyor”* demiştir. Özellikle düşük eğitim düzeyine sahip katılımcılar, kimyasal maddelerin doğru kullanımına dair bilgi eksikliği yaşadıklarını ifade etmiştir. Katılımcı 24, *“Kimyasalların karışımı tehlikeli olabilir, ama nasıl kullanacağımızı tam bilmiyoruz”* diyerek eğitim eksikliğine dikkat çekmiştir.

4.5.3. Biyolojik Riskler

Hastane birimlerinde çalışanların %34'ü (10/29), enfeksiyon risklerinden bahsetmiştir. Tıbbi atıklarla temas ve hasta odalarında çalışma, bu riskin ana kaynaklarıdır. Katılımcı 19, *“Bulaşıcı hastalıklara maruz kalma riski var, özellikle pandemi döneminde korkuyorduk”* demiştir. Katılımcı 26, *“Tıbbi atık poşetleri bazen yırtılıyor, bu çok tehlikeli”* diyerek atık yönetimindeki sorunlara işaret etmiştir. Kampüs birimlerinde çalışanlar, biyolojik riskleri daha az rapor etmiştir.

4.5.4. Ergonomik ve Psikososyal Riskler

Katılımcıların %48'i (14/29), kas-iskelet sorunları ve psikososyal riskler yaşadığını belirtmiştir. Uzun süre ayakta çalışma ve eğilme, kas-iskelet sorunlarının ana nedenidir. Katılımcı 16, *“Sürekli eğilip kalkmaktan belim ağrıyor, dinlenme alanımız yok”* demiştir. Psikososyal riskler, özellikle hastane birimlerinde hasta yakınlarıyla yaşanan gerilimlerden kaynaklanmıştır. Katılımcı 17, *“Hasta yakını sandalye ile omzuma vurdu, kendimi güvende hissetmiyorum”* diyerek bu riskin ciddiyetini vurgulamıştır. İş yükü ve denetim eksikliği de psikososyal riskleri artırmıştır.

4.6. KKD Kullanımı ve Erişimi

Bu tema, KKD kullanımı ve erişimini kapsayan üç kategori altında incelenmiştir: KKD Bilgi Düzeyi, KKD'ye Erişim, KKD Kullanım Alışkanlıkları.

4.6.1. KKD Bilgi Düzeyi

Katılımcıların yalnızca %38'i (11/29), KKD hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir. Özellikle eldiven, maske ve gözlük gibi ekipmanların doğru kullanımı konusunda bilgi eksikliği yaygındır. Katılımcı 14, *“Hangi KKD'nin nerede kullanılacağını bilmiyorum, bize detaylı anlatılmadı”* demiştir. Katılımcı 20, *“Eldivenin her iş için aynı olmadığını yeni öğrendim”* diyerek eğitim eksikliğine işaret etmiştir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip (önlisans/lisans) katılımcılar, KKD bilgisi konusunda daha bilinçli görünmüştür.

4.6.2. KKD'ye Erişim

Katılımcıların %55'i (16/29), KKD'ye erişebildiğini, %45'i (13/29) ise erişim sorunları yaşadığını belirtmiştir. Erişim sorunları, uygun boyutta eldiven veya maske eksikliği gibi pratik problemlerden kaynaklanmıştır. Katılımcı 8, *“Eldivenler uygun boyutta olmuyor, küçük gelince yırtılıyor”* demiştir. Katılımcı 23, *“Bazen maske stokta olmuyor, kendi*

paramızla alıyoruz” diyerek maddi yükten bahsetmiştir. Hastane birimlerinde KKD erişimi, kampüs birimlerine göre daha iyi organize edilmiştir.

4.6.3. KKD Kullanım Alışkanlıkları

Katılımcıların %31’i (9/29), KKD kullanımının zorunlu olmadığını veya düzenli kullanılmadığını ifade etmiştir. Katılımcı 7, *“Bazı arkadaşlar KKD kullanmıyor, bu tehlikeli ama kimse uyarmıyor”* demiştir. Katılımcı 10, *“Sıcak havalarda maske takmak zor, bazen çıkarıyoruz”* diyerek kullanım alışkanlıklarının çevresel faktörlerden etkilendiğini belirtmiştir. KKD kullanımının düşük olması, denetim eksikliğiyle ilişkilendirilmiştir.

4.7. İSG Önerileri

Bu tema, katılımcıların İSG uygulamalarını iyileştirmek için sunduğu önerileri kapsayan üç kategori altında incelenmiştir: Eğitimlerin Sıklaştırılması ve Uygulamalı Hale Getirilmesi, Denetim ve Kontrol, Çalışma Ortamının İyileştirilmesi.

4.7.1. Eğitimlerin Sıklaştırılması ve Uygulamalı Hale Getirilmesi

Katılımcıların %86’sı (25/29), daha sık ve uygulamalı eğitimler önerdi. Katılımcı 4, *“Yeni makineler için eğitim olmalı, nasıl kullanılacağını bilmiyoruz”* demiştir. Katılımcı 21, *“Eğitimler sahada, gerçek malzemelerle yapılırsa daha etkili olur”* diyerek uygulamalı eğitimin önemini vurgulamıştır. Öneriler, özellikle biyolojik ve kimyasal risklere yönelik eğitimlerin artırılmasını içermiştir.

4.7.2. Denetim ve Kontrol

Katılımcıların %62’si (18/29), düzenli denetim ve kontrol istedi. Katılımcı 6, *“Denetim sonuçları paylaşılmalı, böylece eksiklerimiz görülür”* demiştir. Katılımcı 25, *“Denetim olsa KKD kullanımı artar”* diyerek denetimin davranış değişikliği üzerindeki etkisine işaret etmiştir. Denetim eksikliği, özellikle kampüs birimlerinde daha sık rapor edilmiştir.

4.7.3. Çalışma Ortamının İyileştirilmesi

Katılımcılar, çalışma ortamındaki fiziksel ve ergonomik sorunlara yönelik öneriler sunmuştur. Kaygan zeminler için kaymaz paspaslar, havalandırma sorunları için daha iyi sistemler ve dinlenme alanları öne çıkmıştır. Katılımcı 15, *“Kaymaz paspaslar kullanılmalı, düşmeler azalır”* demiştir. Katılımcı 28, *“Havalandırma zayıf, kimyasal kokuları birikiyor”* diyerek çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tablo 4.2. Temaların ve Kategorilerin Frekansları

Tema	Kategori	Katılımcı Sayısı (%)
İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi	Eğitim Alımı ve Sıklığı	27 (%93)
	Eğitimin Yeterliliği	17 (%59)
	Eğitim İhtiyacı	22 (%76)
Çalışma Ortamındaki Risk Algısı	Fiziksel Riskler	23 (%79)
	Kimyasal Riskler	20 (%69)
	Biyolojik Riskler	10 (%34)
	Ergonomik ve Psikososyal Riskler	14 (%48)
KKD Kullanımı ve Erişimi	KKD Bilgi Düzeyi	18 (%62)
	KKD'ye Erişim	13 (%45)
	KKD Kullanım Alışkanlıkları	9 (%31)
İSG Önerileri	Eğitimlerin Sıklaştırılması	25 (%86)
	Denetim ve Kontrol	18 (%62)
	Çalışma Ortamının İyileştirilmesi	20 (%69)

Tablo 4.3. Örnek Alıntılar ve Temalar

Tema	Örnek Alıntı	Katılımcı
İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi	“Eğitimler bizim işimize özel değil.”	K6
Çalışma Ortamındaki Risk Algısı	“Kaygan zeminde düşerek bileğimi burktum.”	K8
KKD Kullanımı ve Erişimi	“Eldivenler uygun boyutta olmuyor.”	K8
İSG Önerileri	“Kaymaz paspaslar kullanılmalı.”	K15

Tablo 4.4. Kodlar, Kategoriler ve Temalar

Tema	Kategori	Kodlar
İSG Eğitimi ve Bilgi Düzeyi	Eğitim Alımı ve Sıklığı	Seyrek eğitim, Eğitim lojistik zorluk, Eğitimlerin azalması
	Eğitimin Yeterliliği	Yetersiz eğitim, Teorik eğitim, İşe özgü olmayan eğitim, Karmaşık eğitim içeriği
	Eğitim İhtiyacı	Uygulamalı eğitim ihtiyacı, Sık eğitim ihtiyacı, Teknolojiye uygun eğitim, Tıbbi atık eğitimi ihtiyacı
Çalışma Ortamındaki Risk Algısı	Fiziksel Riskler	Kaygan zemin, Ağır ekipman, Kesici alet, Düşme kazası
	Kimyasal Riskler	Kimyasal madde zararı, Kimyasal bilgi eksikliği, Kimyasal koku
	Biyolojik Riskler	Tıbbi atık riski, Enfeksiyon riski, Tıbbi atık poşeti yırtılması
	Ergonomik ve Psikososyal Riskler	Bel ağrısı, Uzun süre ayakta çalışma, Hasta yakını gerilimi, İş yükü, Denetim eksikliği
KKD Kullanımı ve Erişimi	KKD Bilgi Düzeyi	KKD bilgi eksikliği, KKD doğru kullanım bilmezliği
	KKD'ye Erişim	KKD erişim sorunu, Uygun boyutta KKD eksikliği, KKD maddi yük
	KKD Kullanım Alışkanlıkları	KKD kullanılmaması, KKD zorunlu değil, Sıcak hava KKD engeli
İSG Önerileri	Eğitimlerin Sıklaştırılması	Daha sık eğitim önerisi, Uygulamalı eğitim önerisi, Biyolojik risk eğitim önerisi, Kimyasal risk eğitim önerisi
	Denetim ve Kontrol	Denetim ihtiyacı, Denetim sonuçlarının paylaşımı, KKD kullanımını artırma
	Çalışma Ortamının İyileştirilmesi	Kaymaz paspas önerisi, Havalandırma iyileştirme, Dinlenme alanı önerisi

Not: Tabloda en sık tekrarlanan ve temaları oluşturan ana kodlar yer almaktadır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada, temizlik işlerinde görev yapan çalışanların iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki bilgi düzeyleri, tutumları ve davranışları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, mevcut literatür ışığında yorumlanarak, saha uygulamaları ile bilimsel veriler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Bu bölümünde, araştırma sonuçlarının anlamı, beklenen veya beklenmeyen yönleri ile nedenleri ele alınmış, çalışma alanındaki mevcut durum, risk faktörleri ve bu durumların çalışanların sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkileri kapsamlı şekilde değerlendirilmiştir.

Temizlik işlerinde çalışan personelin iş sağlığı ve güvenliği açısından korunması, Türkiye’de 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve bu kanuna bağlı ikincil düzenlemeler çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Söz konusu mevzuat, çalışanların iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı korunmasını temel bir hak olarak kabul etmekte; işverenlere ise risk değerlendirmesi, eğitim, kişisel koruyucu donanım temini ve sağlık gözetimi gibi bir dizi yükümlülük getirmektedir (6331 sayılı İSGK).

Ancak bu yasal çerçeveye rağmen, uygulamada çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Özellikle temizlik personelinin genellikle düşük eğitim seviyesine sahip olması, geçici veya taşeron sistemle çalıştırılması ve görev tanımlarının net olmaması gibi nedenlerle mevzuatın öngördüğü koruma düzeyine tam anlamıyla ulaşılamamaktadır. Bu durum, çalışanların mevzuata ilişkin bilgi düzeyini, tutumlarını ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Şahin, 2011).

Temizlik işleri, çoğunlukla fiziksel güç gerektiren, çeşitli kimyasallara ve iş kazalarına maruz kalma riski taşıyan meslek grupları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, çalışanların İSG konusundaki bilgi düzeyleri kadar, bu bilgiyi nasıl algıladıkları ve günlük iş rutinlerine ne ölçüde yansıttıkları da büyük önem taşımaktadır. Çalışma bulguları, hem işverenlerin hem de iş sağlığı profesyonellerinin temizlik personeline yönelik eğitim, denetim ve koruyucu önlemler konusundaki sorumluluklarını daha görünür hale getirmeyi amaçlamaktadır (İşsever, 2016).

5.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi ve Düzeyi

İşyerlerinin tehlike sınıfı, 26/12/2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde belirtilmektedir. Bu tebliğe göre, Üniversite hastaneleri (NACE: 86.10.05) çok tehlikeli sınıfta, Diş Hekimli fakültesi hastanesi (NACE: 86.23) tehlikeli sınıfta ve (NACE: 81.21) binaların genel

temizliği ise az tehlikeli sınıfta yer almaktadır. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik R.G.: 15.05.2013/ 28648) madde 11(1) fıkrasında “Çalışanlara verilecek temel eğitimler, işin devamı süresince belirlenen düzenli aralıklar içinde;

- a) Az tehlikeli işyerleri için en az sekiz saat,
- b) Tehlikeli işyerleri için en az on iki saat,
- c) Çok tehlikeli işyerleri için en az on altı saat

olarak her çalışan için düzenlenir.” Tehlike sınıfına göre eğitim süresi belirtilmektedir.

Yine aynı yönetmeliğin madde 5(4) fıkrasında “İşveren, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; yapılacak işlerde karşılaşılabacak sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanları işe başlatamaz.” belirtilmektedir. Aynı yönermeliğin 6.maddesinde eğitimlerin hangi durumlarda ve ne sıklıkla tekrarlanacağı belirtilmektedir.

m.6 (4) “Birinci fıkraya göre verilen eğitimler, değişen ve ortaya çıkan yeni riskler de dikkate alınarak aşağıda belirtilen düzenli aralıklarla tekrarlanır:

- a) Çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde yılda en az bir defa.
- b) Tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde iki yılda en az bir defa.
- c) Az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde üç yılda en az bir defa.

(5) İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe dönüşünde çalışmaya başlamadan önce, kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir.”

Çalışmamızda ki katılımcıların büyük çoğunluğu, işe girişte temel bir İSG eğitimi aldığını belirtmiş olsa da, bu eğitimin yeterli ve sürekli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Özellikle düşük eğitim seviyesine sahip çalışanların (%24.1’i ilkokul ve ortaokul mezunu) kavramsal düzeyde İSG bilgisinde eksiklik yaşadığı gözlemlenmiştir. Araştırmada katılımcıların %93’ü (n=27) işe girişte veya görev sırasında en az bir kez İSG eğitimi aldığını belirtmiştir. Ancak bu oran, eğitimin sıklığı ve devamlılığı konusundaki eksikleri göz ardı etmemelidir. Katılımcıların yalnızca %59’u (n=17) eğitimi yeterli bulduğunu ifade ederken, %76’sı (n=22) daha fazla ve uygulamaya yönelik eğitim ihtiyacı duyduğunu belirtmiştir.

Bu durum, İSG eğitiminin hem içerik hem de sunum yöntemi açısından katılımcı beklentilerini tam karşılamadığını göstermektedir.

Bu bulgular, Gürhan-Canlı ve Yıldırım tarafından yapılan çalışmayla örtüşmektedir. Söz konusu araştırmada da temizlik personelinin İSG eğitimlerinden genellikle pasif şekilde faydalandığı, eğitim içeriklerinin ise çoğunlukla teorik ve iş bağlamından uzak olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında verilen eğitimlerin uygulamalı ve meslek özelinde olması gerektiği hükme bağlanmışken, bulgular bu yükümlülüğün çoğu işyerinde tam olarak karşılanmadığını göstermektedir (Gürhan-Canlı & Yıldırım, 2021). Kaya & Bursalıoğlu'na göre, İSG eğitimleri etkili olabilmesi için çalışanların mesleki profiline uygun olarak yapılandırılmalı ve davranış değişikliğini hedeflemelidir. Temizlik işçileri açısından ise eğitimlerin genellikle formal bir zorunluluk olarak görülmesi, içselleştirilememesine neden olmaktadır (Kaya & Bursalıoğlu, 2020). Bu bağlamda, mevzuata uygun ama bağlamdan kopuk eğitimlerin, çalışanların gerçek risk algılarını dönüştürmede yetersiz kaldığı söylenebilir.

"Eğitim Alımı ve Sıklığı" kategorisinde yer alan "*seyrek eğitim*", "*lojistik zorluk*" gibi kodlar, işverenlerin mevzuat gereği yerine getirmesi gereken eğitim yükümlülüklerini yüzeysel ve dönemsel olarak uyguladığını göstermektedir. Özellikle temizlik gibi destek hizmetlerde çalışanlara verilen eğitimler, genellikle işe girişte bir defaya mahsus olarak verilmektedir. Bu da literatürde "sembolik eğitim uygulamaları" olarak tanımlanan durumla örtüşmektedir (Gürhan-Canlı & Yıldırım, 2021).

"Eğitimin Yeterliliği" başlığında yer alan "*teorik eğitim*", "*işe özgü olmayan eğitim*" ve "*karmaşık içerik*" ifadeleri, eğitimlerin işlevsel değil, biçimsel olduğunu göstermektedir. Bu durum, İSG Eğitim Yönetmeliği'ne aykırı bir durumdur çünkü yönetmelik açıkça "çalışanların eğitim seviyelerine uygun, anlaşılır ve işle ilgili içerikte olmasını" şart koşar.

Öte yandan, "uygulamalı eğitim ihtiyacı" ve "teknolojiye uygun eğitim" gibi kodlar, çalışanların pasif değil, aktif öğrenme yöntemlerini talep ettiğini ve değişen çalışma koşullarına adaptasyon sürecinde daha pratik, güncel eğitimleri arzuladığını ortaya koymaktadır (Demirkol, 2020)

Katılımcılardan biri (K6), eğitimlerin içerik olarak kendi mesleki faaliyetleriyle uyumlu olmadığını şu sözlerle ifade etmiştir: "*Eğitimler bizim işimize özel değil.*". Bu ifade, alana özgü olmayan genel geçer eğitimlerin çalışanlar açısından yeterince anlamlı bulunmadığını

göstermektedir. Bu durum, literatürde konuya özgü eğitimlerin davranışsal değişim üzerindeki etkisinin daha güçlü olduğuna dair bulgularla örtüşmektedir (Kaya & Bursalıoğlu, 2020). Ayrıca İSG Eğitimleri Yönetmeliği'ne göre, verilen eğitimlerin çalışanların yaptığı işe uygun ve risklerine yönelik olarak yapılandırılması gereklidir. Ancak bu alıntı, mevzuatla uygulama arasında ciddi bir uyumsuzluk olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Burke ve Hutchins yaptıkları çalışmada iş yerinde eğitimlerin etkinliğini inceledikleri kapsamlı çalışmalarında, eğitimin içeriğinin çalışanın görev ve sorumluluklarıyla doğrudan ilişkili olmasının, eğitimden öğrenilen bilgilerin iş yerine transferinde kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Araştırmalar, işle ilgili olmayan ya da soyut düzeyde kalan eğitim içeriklerinin katılımcılar tarafından düşük motivasyonla karşılandığını ve bu durumun öğrenme çıktıları üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir (Burke & Hutchins, 2007). Bu bulgu, K6 katılımcısının ifadesiyle de örtüşmektedir ve İSG eğitimlerinde içeriğin çalışanların günlük faaliyetlerine uygun şekilde yapılandırılmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

5.2. Çalışma Ortamındaki Risk Algısı

Katılımcılar, en çok karşılaştıkları riskleri kimyasallar, kaygan zeminler, ağır kaldırma ve kesici-delici aletlerle çalışmak olarak ifade etmiştir. Ancak bu risklerin çoğu, çalışanlar tarafından “işin doğası” olarak görülmekte, sistematik bir risk değerlendirmesi anlayışı gelişmemiştir. Özellikle yaş aralığı 36-45 olan grubun (%48.3) daha rutin bir risk kabulleme eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların %79'u (n=23) fiziksel riskleri, %69'u (n=20) kimyasal riskleri, %34'ü (n=10) biyolojik riskleri ve %48'i (n=14) ergonomik ya da psikososyal riskleri tanımlayabilmiştir. Bu sonuçlar, özellikle fiziksel ve kimyasal risklere karşı farkındalığın daha yüksek olduğunu, ancak biyolojik ve psikososyal risklerin çoğunlukla göz ardı edildiğini göstermektedir

Bu durum, Demirkol tarafından yapılan saha araştırmasıyla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, temizlik personelinin çoğu zaman maruz kaldığı riskleri fark etmesine rağmen, alışkanlık ya da işveren baskısı nedeniyle önlem almadığı, riskleri normalize ettiği tespit edilmiştir. Oysa 6331 sayılı Kanun'un 10. maddesi, işverenlerin risk değerlendirmesi yapma ve çalışanları bu sürece dahil etme yükümlülüğünü açıkça ortaya koymaktadır (Demirkol, 2020). Bayır ve Özcan tarafından yapılan benzer bir çalışmada da, temizlik personelinin bulaşıcı hastalıklar, stres, yorgunluk ve tekrar eden hareketlerin yaratabileceği kas-iskelet sistemi sorunları konusundaki bilgi düzeyinin oldukça sınırlı olduğu saptanmıştır (Bayır & Özcan, 2021). Oysa bu riskler, temizlik personeli için meslek

hastalıklarının başlıca nedenleri arasında yer almaktadır (SGK, 2023). Bu bağlamda, çalışanların sadece “görünür” tehlikeler değil, uzun vadeli sağlık etkileri yaratabilecek riskler konusunda da eğitilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir.

"Fiziksel Riskler" kategorisinde sık tekrarlanan “*kaygan zemin*”, “*kesici alet*”, “*ağır ekipman*” gibi kodlar, günlük iş ortamının doğrudan fiziksel tehditlerle dolu olduğunu göstermektedir. Bu kodlar, katılımcıların yaşadığı iş kazalarıyla da desteklenmiş (örneğin: “Kaygan zeminde düşerek bileğimi burktum” – K8) ve mevzuatın öngördüğü koruma tedbirlerinin yetersizliğine işaret etmektedir.

"Kimyasal Riskler" ve "Biyolojik Riskler" kategorileri ise daha az fark edilen ama etkisi yüksek tehlikeleri içermektedir. Özellikle “*kimyasal madde zararı*”, “*kimyasal bilgi eksikliği*” gibi kodlar, çalışanların kimyasal temizlik ürünlerinin etkileri konusunda yeterince bilgilendirilmediğini ve dolayısıyla korunmasız olduklarını ortaya koymaktadır (Uğurlu & Akbolat, 2019). Benzer şekilde “*tıbbi atık riski*” ve “*enfeksiyon riski*” kodları da biyolojik maruziyetlerin farkında olunmadığını ve bu konuda spesifik eğitimlerin eksikliğini göstermektedir.

“*Bel ağrısı*”, “*hasta yakını gerilimi*”, “*iş yükü*” gibi ergonomik ve psikososyal riskler ise çoğu zaman “iş kazası” tanımı dışında kaldığı için görünmez hale gelmektedir. Oysa bu durumlar, ILO (2021) raporlarında da vurgulandığı gibi, çalışan verimliliği ve uzun vadeli sağlık üzerinde doğrudan etkiye sahiptir.

Bir katılımcı (K8), fiziksel risklere maruz kalmanın yaygınlığını doğrudan yaşadığı bir iş kazası üzerinden şöyle aktarmıştır: “*Kaygan zeminde düşerek bileğimi burktum.*”. Bu ifade, çalışanların günlük rutinlerinde oldukça basit ama ciddi sonuçlar doğurabilecek risklerle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Temizlik çalışanları, çoğu zaman bu tür fiziksel tehlikeleri “mesleki kader” olarak algılamaktadır. Bu bulgu, Bayır ve Özcan’ın temizlik işçileriyle yaptığı çalışmadaki riskin “normalleştirilmesi” eğilimiyle uyumludur. Oysa 6331 sayılı Kanun’un 10. maddesi kapsamında işverenin her türlü kayma, düşme ve benzeri riskleri önlemek adına gerekli teknik ve idari tedbirleri alması zorunludur. Başka araştırmada, temizlik işçileriyle yaptıkları çalışmada, benzer fiziksel risklerin işçiler tarafından çoğu zaman “mesleğin bir parçası” ya da “kaçınılmaz” olarak değerlendirildiğini ve bunun da riskin normalleştirilmesine neden olduğunu belirtmektedir (Mektepli, 2021).

Bu algı, çalışanların risklere karşı duyarsızlaşmasına ve güvenlik önlemlerini talep etme konusunda pasif kalmalarına yol açabilmektedir. Oysa bu tür durumların “kader” değil, önlenabilir iş kazaları kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 10. maddesi, işverenin her türlü tehlikeyi önceden tespit edip, gerekli teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, iş kazalarının büyük kısmının önlenabilir olduğu çeşitli araştırmalarda da vurgulanmıştır (Resmi gazete, 2012). Başka bir çalışmada iş kazalarının yaklaşık %80’inin uygun önlemler alınması halinde engellenebileceğini ortaya koymuştur (Özcan & Özay, 2021). Dolayısıyla, K8’in yaşadığı düşme vakası, mevzuat ile uygulama arasında halen süregelen yapısal boşluğun bir göstergesidir.

5.3. Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımı ve Erişimi

Bulgular, çalışanların KKD kullanımı konusunda büyük ölçüde farkındalık sahibi olduğunu, ancak donanımın nitelik ve sürekliliği konusunda sorun yaşadıklarını göstermektedir. Özellikle ayakkabı, eldiven ve maske gibi temel KKD’lerin bazen kalitesiz ya da yetersiz sayıda sağlandığı ifade edilmiştir. Bu durum, çalışma süresi 11-15 yıl olan katılımcılar arasında (%41.4) daha yoğun dile getirilmiştir; bu grup, deneyimiyle birlikte eksikleri daha kolay ayırt edebilmektedir. Katılımcıların %62’si (n=18) KKD hakkında temel bilgiye sahip olduğunu belirtmiş, ancak yalnızca %45’i (n=13) donanımlara düzenli olarak erişebildiğini, %31’i (n=9) ise kullanım alışkanlığının düşük olduğunu ifade etmiştir. Bu veriler, bilgi düzeyi ile pratik uygulama arasında ciddi bir boşluk olduğunu göstermektedir.

Temizlik çalışanlarıyla ilgili yapılan başka bir çalışmada da, KKD temininde süreklilik sorunu olduğu ve bazı işverenlerin maliyet nedeniyle bu konuda yetersiz kaldığı belirtilmiştir (Uğurlu & Akbolat, 2019). Oysa Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği gereğince, KKD’nin işverence ücretsiz sağlanması ve çalışanların özelliklerine uygun şekilde seçilmesi zorunludur. Temizlik işçileri arasında KKD kullanımının genellikle denetimle sınırlı kaldığını ve iş yoğunluğu, malzeme kalitesi veya konfor eksikliği gibi nedenlerle kullanım alışkanlıklarının zayıf olduğunu belirtmektedir (Yıldırım & Aslan, 2018). Bu bağlamda, sadece bilgilendirme değil, davranış değişikliğine odaklı müdahalelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Kodlara göre “KKD bilgi eksikliği” ve “doğru kullanım bilmezliği”, çalışanların kişisel koruyucu donanımlara dair yeterli oryantasyon ve uygulama becerisine sahip olmadığını göstermektedir. Bu durum, yapılan bir çalışmada da dile getirildiği gibi, çoğu zaman

KKD'nin sadece “varlığı” üzerinden değerlendirildiğini, doğru kullanımı için sistematik eğitim sunulmadığını göstermektedir (Yıldırım & Aslan, 2018).

Ayrıca “*uygun boyutta KKD eksikliği*” ve “*KKD maddi yük*” kodları, donanımın sadece teknik değil, ekonomik bir erişim sorunu haline geldiğini göstermektedir. Özellikle taşeron sistemlerde çalışan işçilerin bazen KKD’yi kendi imkânlarıyla temin etmeye çalıştıkları görülmektedir ki bu durum mevzuata tamamen aykırıdır (KKD Yönetmeliği, 2019).

K8 numaralı katılımcının şu ifadesi, KKD erişimi kadar donanımın kalitesi ve uygunluğu konusundaki sıkıntıları ortaya koymaktadır: “*Eldivenler uygun boyutta olmuyor.*”. Bu ifade, yalnızca temin edilen ekipmanın varlığı değil, niteliksel uygunluğu açısından da yetersizlik yaşandığını göstermektedir. Yıldırım ve arkadaşına göre, KKD’nin ergonomik yapısı çalışan konforunu ve kullanma istekliliğini doğrudan etkiler. Uygun olmayan donanım, ya hiç kullanılmamakta ya da kullanım sırasında işlevini yerine getirememektedir (Yıldırım & Aslan, 2018). Literatürde, uygun olmayan KKD’nin kullanımda ciddi sınırlamalara yol açabileceği vurgulanmaktadır. Bir araştırmaya göre, metakarpal tip bilek koruyuculu endüstriyel eldivenlerin kullanıldığı bir çalışmada, eldivenli kullanım süresi çıplak ele göre neredeyse iki katına çıkmakta ve kavrama gücünde önemli düşüşler gözlemlenmektedir (Sosa vd., 2024). Mevzuatta ise işverenlerin KKD’yi çalışanların beden ölçülerine ve risk seviyelerine göre temin etmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir (KKD Yönetmeliği, 2019).

5.4. İSG Denetimi ve Kontrolü

Katılımcılar, İSG uygulamalarının geliştirilmesi için periyodik eğitimlerin verilmesi, çalışanların sürece dahil edilmesi ve denetimlerin artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca bazı katılımcılar, temizlik alanlarının iş tanımına uygun şekilde sınırlandırılmaması nedeniyle görev tanımı dışı işlerde çalıştırıldıklarını belirtmiştir. Bu durum hem iş yükünü artırmakta hem de iş kazası riskini yükseltmektedir. Katılımcıların %86’sı (n=25) İSG eğitimlerinin sıklaştırılması gerektiğini ifade etmiş, %62’si (n=18) denetimlerin artırılmasını ve %69’u (n=20) ise çalışma ortamının iyileştirilmesini önermiştir. Bu öneriler, çalışanların yalnızca sorunları tespit etmekle kalmayıp, çözüm süreçlerine dair farkındalık geliştirdiklerini de göstermektedir

Bu öneriler, literatürdeki benzer çalışmalarla desteklenmektedir. Yapılan bir çalışmada, çalışan katılımının artırılmasının İSG kültürünü güçlendirdiğini ve öneri mekanizmalarının bu bağlamda kurumsal fayda sağladığını belirtilmiştir. Ayrıca, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği sistemlerine yalnızca “uygulayıcı” değil, aynı zamanda “katılımcı” olarak entegre

edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Tutar & Ulutaş, 2018). Başka bir çalışmada, çalışanların İSG uygulamalarına dair öneriler geliştirebilmesinin, örgütsel bağlılıkla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Koç & Demirci, 2019). Öneri geliştirme süreci, aynı zamanda İSG kültürünün oluştuğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Ancak çalışanların önerilerinin çoğu zaman üst yönetim tarafından dikkate alınmadığı veya sistematik bir geri bildirim mekanizmasının bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu durum, literatürde sıkça vurgulanan “çalışan katılımı” ilkesinin uygulamada karşılık bulamadığını göstermektedir (ILO, 2021)

“Eğitimlerin Sıklaştırılması” kategorisindeki kodlar, çalışanların yalnızca daha fazla değil, aynı zamanda daha kaliteli ve uygulamalı eğitim talep ettiklerini göstermektedir. Örneğin “*biyolojik risk eğitimi önerisi*”, alanda var olan ancak çoğunlukla göz ardı edilen sağlık tehditlerine dair doğrudan bir farkındalık ürünüdür.

“Denetim ve Kontrol” kategorisindeki “*denetim sonuçlarının paylaşımı*” kodu, çalışanların yalnızca pasif izleyici değil, sürece dâhil olmak istediklerini göstermektedir. Bu durum, literatürde çalışan katılımı ve geri bildirim kültürü ile İSG performansı arasındaki olumlu ilişkiyi desteklemektedir (Koç & Demirci, 2019).

“Çalışma Ortamının İyileştirilmesi” önerilerinde yer alan “*kaymaz paspas*” ve “*dinlenme alanı önerisi*” gibi kodlar, sahadaki basit ama etkili düzenlemelerin çalışanlar tarafından fark edildiğini, ancak sistem tarafından yeterince dikkate alınmadığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların yalnızca sorun tespiti değil, çözüm önerileri de sunduğu görülmektedir. Örneğin K15 numaralı katılımcı, düşme riskini azaltmaya yönelik somut bir öneride bulunmuştur: “*Kaymaz paspaslar kullanılmalı.*”. Bu tür öneriler, çalışanların sahada birebir deneyimledikleri durumlara karşı pratik, uygulanabilir çözümler geliştirdiklerini göstermektedir. Literatürde bu durum, çalışan katılımının İSG sistemlerinin gelişimi açısından kritik olduğu yönündeki bulgularla uyumludur (Koç & Demirci, 2019). Grote yaptığı çalışmada, önerilerin ancak örgütsel destek ve yönetim onayı olduğunda etkili olabildiğini vurgulamış; aksi takdirde çalışanların önerileri göz ardı edildiğinde katılımın pasifleşebileceği belirtilmektedir (Grote, 2020). Bu durum, K15’in önerisinin kabul edilip hayata geçirilmesi konusunda işverenin tutumunun belirleyici olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla, çalışan katılımını bir formaliteye dönüştürmek yerine; önerilerin değerlendirilmesi, uygulanması ve geri bildirim mekanizmalarının şeffaf şekilde işletilmesi, İSG sistemlerinin etkinliğini artıracaktır. Ancak bu önerilerin işverenler veya yöneticiler tarafından ne ölçüde dikkate

alındığı tartışmalıdır. ILO, çalışanların İSG süreçlerine katılımını yalnızca yasal değil, aynı zamanda etik ve yönetsel bir sorumluluk olarak değerlendirmektedir (ILO, 2021).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, temizlik işlerinde çalışan bireylerin iş sağlığı ve güvenliği (İSG) bilgi düzeylerini, risk algılarını, kişisel koruyucu donanım (KKD) kullanımıyla ilgili deneyimlerini ve İSG uygulamalarına yönelik önerilerini anlamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, katılımcıların İSG konusunda çeşitli zorluklarla karşılaştığını ve bu alanın iyileştirilmesine yönelik önemli ihtiyaçlar bulunduğunu göstermektedir.

Sonuçlar:

Katılımcıların büyük çoğunluğu İSG eğitimi aldığını ifade etmiş, ancak bu eğitimlerin seyrek, teorik ve yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Özellikle temizlik işine özgü içeriklerin eksikliği ve uygulamalı eğitimlerin yokluğu dikkat çekmiştir.

Fiziksel (kaygan zeminler, ağır taşıma), kimyasal (deterjanlar, dezenfektanlar) ve biyolojik riskler (tıbbi atıklar, enfeksiyon riski), çalışma ortamında sıkça karşılaşılan tehlikeler arasında yer almaktadır.

KKD konusunda bilgi eksikliği ve erişim sorunları, çalışanların güvenliğini tehdit eden temel unsurlar arasında bulunmuştur. Ayrıca KKD kullanımının sürekliliği, çoğu zaman kişisel inisiyatif, çevresel faktörler ve denetim eksikliğine bağlıdır.

Katılımcılar, İSG uygulamalarının geliştirilmesi için eğitimlerin sıklaştırılması ve uygulamalı hale getirilmesi, düzenli denetimlerin yapılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi öneriler sunmuştur.

Öneriler:

İSG eğitimleri, temizlik işinin özgün risklerini dikkate alacak şekilde yapılandırılmalı, uygulamalı içeriklerle desteklenmeli ve düzenli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Düşük eğitim düzeyine sahip bireyler için sadeleştirilmiş materyaller hazırlanmalıdır.

KKD kullanımı ve İSG kurallarına uyumun sağlanabilmesi için düzenli iç denetimler yapılmalı; sonuçlar çalışanlarla şeffaf bir şekilde paylaşılmalıdır.

Tüm çalışanların görevine uygun, yeterli miktarda ve doğru boyutlarda KKD'ye ücretsiz ve kolay erişimi sağlanmalıdır. Malzeme stokları düzenli olarak kontrol edilmelidir.

Çalışma ortamındaki kaygan zeminler, yetersiz havalandırma ve dinlenme alanı eksiklikleri gibi fiziksel koşullar iyileştirilmeli; ergonomik riskler azaltılmalıdır.

Üniversiteler ve bağı kurumlar, temizlik personelinin İSG deneyimlerini dikkate alarak kurumsal güvenlik kültürünü güçlendirmeye yönelik stratejik planlar oluşturmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye'de temizlik personeline yönelik İSG politikalarının geliştirilmesine katkı sağlamakta ve iş yerinde güvenliğin sadece bireysel değil, aynı zamanda kurumsal bir sorumluluk olduğunu vurgulamaktadır.

7. KAYNAKLAR

- Açıkgöz, R. (2024). Dalış sağlığı ve güvenliği. *Journal of Marine and Engineering Technology*, 4(1), 22–29.
- Akı, E. (2013). 6331 Sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu ve çalışma yaşamına etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15, 3-24.
- Akpınar, T. ve Çakmakaya, B. Y. (2014). İş sağlığı ve güvenliği açısından işverenlerin risk değerlendirme yükümlülüğü. *Çalışma ve Toplum*, 1(40), 273–304.
- Alpagut, G. (2014). 6331 Sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununun genel esasları. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 72(2), 31–46.
- American Psychological Association. (2017). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*. <https://www.apa.org/ethics/code/>
- Arslan, S. (2014). İş sağlığı ve güvenliği kanunu'na göre işverenin genel yükümlülükleri. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 767–808.
- Article, O. (2022). İş sağlığı ve güvenliği ve iş verimliliği etkileşimi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 898–912.
- Ateş, K. (2025). *Tükenmişliğin endüstriyel sosyal hizmet perspektifinden değerlendirilmesi: Ankara Şeker*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Ateş, Z. G. (2020). Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği açısından eğitilmeleri. *Selçuk üniversitesi hukuk fakültesi dergisi*, 4(8), 36-39.
- Azaria, D. P. (2014). (2014). Temizlik işçilerinin bulaşıcı hastalık risk ve uygulamalarının değerlendirilmesi. *Paper Knowledge Toward a Media History of Documents*, 7(2), 107–15.
- Bahar, L. ve Bağdatoğlu, Ö. T. (2019). Bir üniversite kampüsündeki temizlik çalışanlarının mesleki risk ve hastalıklar konusundaki farkındalıkları. *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi*, 2(1), 1–12.
- Bayır, G., & Özcan, M. (2021). Belediye temizlik personelinin risk algısı üzerine bir değerlendirme. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 8(1), 44-60.

- Bayram, M. (2020). Uzaktan iş sağlığı ve güvenliği eğitim kalitesinin katılımcıların memnuniyet algıları üzerinde etkisi. *The Journal of Social Science*, 4(7), 110–120.
- Beyhan, A. ve Alma, P. (2021). Temizlik işçilerinin genel sağlık profilleri ve etkileyen faktörler. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 3(3), 198–211.
- Burke, L. A., & Hutchins, H. M. (2007). Training transfer: An integrative literature review. *Human resource development review*, 6(3), 263-296.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel çalışma ve araştırma deseni* (M. Bulut & D. Başer, Çev. Ed.). Anı Yayıncılık. (Orijinal çalışma 2018 tarihinde yayımlanmıştır).
- Cumhur, Y. E., Rs, V. E., Sa, H., Tez, D. D. ve Ocaktan, E. (2020). *Bir fakülte çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği yeterlilik algılarına ilişkin ölçek geliştirme çalışması*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi.
- Çakar, M. (2024). Kimyasal maddelerin tehlikeleri ve iş güvenliği üzerindeki etkileri. *Kuzey Ege Teknik Bilimler ve Teknoloji Dergisi*, 46–56.
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete, 15 Mayıs 2013, Sayı 28648.
- Çalışkan, H. (2017). Sağlık hizmetlerinde kişisel koruyucu ekipman kullanma davranışını etkileyen faktörler. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 20(3), 313–328.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2013). *6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu*.
- Çat, F., Kocaağa, S., Ercin, E. M., Gündüz, T. ve Özalp, B. T. (2022). Analysis of risk assessments in textile industry with anp method. *Uludağ University Journal of The Faculty of Engineering*, 597–616.
- Çetin, S. (2021). Implementation of sustainable personal protective equipment policies in occupational health and safety. *Uluslararası Mühendislik Arastirma ve Gelistirme Dergisi*, 13(1), 202–211.
- Çiçek, Ö. ve Öçal, M. (2016). Dünyada ve Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 106–129.
- ÇSGB (2016). *Temizlik çalışanlarının çalışma koşullarının ve sağlık durumlarının iş sağlığı ve güvenliği yönünden incelenmesi*.

- Demir, A., Gümüş, M., Yumurtacı Aydoğmuş, H. ve Kamber, E. (2021). Temizlik İşleri Çalışmalarında Risk Değerlendirmesi: Alanya Belediyesi Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 9-13.
- Demirkol, M. (2020). Belediye Temizlik İşçilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Algısı Üzerine Bir Araştırma. *Çalışma Hayatı Dergisi*, 8(2), 36.
- Deveci, S. E., Açık, Y., Ercan, E. ve Oğuzöncül, F. A. (2010). Bir Üniversite Hastanesinde Temizlik Çalışanlarının Temizlik ve Hijyen Konusundaki Davranışlarının Değerlendirilmesi. *F.Ü.Sağ.Bil.Tıp Derg.*, 24(2), 123.
- Doç, Y. ve Can, Y. (2008). Düşük Ücret ve Çalışma Koşullarının İşçilerin Aileleri ve Sosyal Çevreyle Olan İlişkilerine Etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 15(15), 29–42.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Engür, M. ve Chaush-ogly, K. (2019). Türkiye İş sağlığı ve güvenliği mevzuatında ergonominin yeri üzerine bir çalışma. *Ergonomi*, 2(2), 69–77.
- Ensari Özay, M. ve Özcan, G. (2020). Temizlik çalışanlarının çalışma duruş pozisyonlarının REBA yöntemi ile ergonomik açıdan incelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 122–132.
- Eren, K. B. ve Palaz, S. (2022). Kişisel koruyucu donanım kullanımını etkileyen faktörlerin imalat çalışanları açısından araştırılması: Kesitsel bir çalışma. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 167–186.
- Ersoy, H. H. T. (2022). Türkiye'de ev hizmetlerinde çalışanların iş sağlığı ve güvenliği. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2022-2), 1545-1586.
- F. Yılmaz (2009). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de İş sağlığı ve güvenliği: Türkiye’de İş sağlığı ve güvenliği kurullarının etkinlik düzeyinin ölçülmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Gallagher, M. B., Muldoon, O. T. ve Pettigrew, J. (2015). An integrative review of social and occupational factors influencing health and wellbeing. *Frontiers in Psychology*, 6(September), 1–11.

- Gerek, N. (1989). İşçi Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi Karşılaşılan Sorunların Nedenleri ve Bu Konuda Alınması Gerekli Önlemler. *Anadolu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (1), 427–443.
- Gökyay, O. ve Özer, L. (2020). Evsel katı atık toplama ve taşıma işkolunda çalışanların iş sağlığı ve güvenliği koşullarının değerlendirilmesi, Ankara-Yenimahalle Örneği. *International Journal of Advances in Engineering and Pure Sciences*, 32(4), 413–419.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
- Grote, G. (2020). Safety and autonomy: A contradiction forever?. *Safety science*, 127, 104-709.
- Güler, Ç. (2020). *Çevre sağlığı*. Palme yayınları.
- Gültaş, A. S., Gürel Ömür, N. ve Ağar, A. (2024). Laboratuvar çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği kapsamında biyolojik riskler hakkında algı düzeylerinin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(2), 850–859.
- Gürhan-Canlı, D., & Yıldırım, M. (2021). Temizlik personelinin İSG eğitimlerine ilişkin görüşleri: nitel bir araştırma. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 6(1), 45-58.
- Hernan (2019). İş sağlığı ve güvenliğinde işverenin hukuki ve cezai sorumluluğu. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 4(1), 75–84.
- Horozoğlu, K. (2012). İş kazalarının iş sağlığı ve güvenliği açısından analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 114.
- Ilo (2024). *Home - occupational safety and health - ilo research guides at international labour organization*. <https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang--en/index.htm>
- International Labour Organization. (2019). *Safety and health at the heart of the future of work*. <https://www.ilo.org/publications/safety-and-health-heart-future-work>
- İşsever, H. (2016). İş sağlığı ve güvenliği kavramı, ülkemizde iş kazası ve meslek hastalıkları göstergeleri. *Türkiye Klinikleri Public Health-Special Topic*, 2(3), 1-8.

- Karabal, A. (2021). İş MEVZUATI, İŞİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 1–21.
- Karadeniz, O. (2012). Dünya’da ve Türkiye’de İş kazaları ve meslek hastalıkları ve sosyal koruma yetersizliği. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3, 15–75.
- Kavlak, L. ve Kesik, A. (2025). Üst Yönetimin İş Güvenliği Kültür Düzeyinin İş Kazası Maliyetlerine Etkisi. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 72–88.
- Kaya, M., & Bursalıoğlu, S. (2020). İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkililiği üzerine nitel bir çalışma. *Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 88-102.
- Kayabek, I. ve Çevik, C. (2022). Sağlık çalışanlarında iş yeri risk faktörleri ve korumaya ilişkin bir derleme. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 258–268.
- Kinney, F. (2025). Farklı mermer üretim tesisleri için Fine - Kinney Yöntemi ile risk değerlendirme uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 14(1), 370–399.
- Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği, Resmî Gazete, 01 Mayıs 2019, Sayı 30742.
- Kıpçak, E., Çalık, A. ve Mehri, H. (2020). İş kazaları ve meslek hastalıklarının oluşumuna etki eden faktörler: Iso ve Ohsas uygulamalarını etkileri. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 21.
- Koç, H., & Demirci, H. (2019). Çalışan katılımı ve iş sağlığı güvenliği performansı arasındaki ilişki. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 11(4), 112-129
- Köseoğlu, B. (2023). Seminerde olmak ya da olmamak: Öğretmenlerin seminer dönemlerinin etkililiği üzerine nitel bir çalışma. *School Administration Journal*, 2(2), 159–173.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interviews: Learning the craft of qualitative research interviewing* (3rd ed.). Sage Publications.
- Lale, V., Dal, A. ve Dal, A. (2011). Hastanelerde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *Istanbul University Journal of the School of Business Administration*, 2, 138–154.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.

- Magalhães, L. M. C. A., Silva Costa, K. T. da, Capistrano, G. N., Leal, M. D. ve de Andrade, F. B. (2022). A study on occupational health and safety. *BMC Public Health*, 22(1), 1–9.
- Mektepli, V. T. (2021). *Katı atık depolama tesisinde çalışanların iş güvenliği algı düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Rumeli Üniversitesi.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Mevzuat (2016). *İş sağlığı ve Güvenliği Eğitimi*. 38–74.
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2012). *İş sağlığı ve Güvenliği Eğitimi*.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Nişanci, Z. N., Katip, İ. ve Üniversitesi, Ç. (2020). Davranış odaklı iş güvenliği uygulamalarının iş güvenliği kültürüne the effects of behavior-oriented safety practices on occupational safety culture. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, (December 2019).
- Occupational Safety and Health Administration. (2020). *Worker safety in hospitals*. <https://www.osha.gov/hospitals>
- Organisation, W. H. (2020). Cleaning and Disinfection of Environmental Surfaces in the context of COVID-19: Interim guidance. *Who*, (May 7).
- Orhan, M. (2007). *İş sağlığı ve güvenliği sisteminde işveren yükümlülükleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi.
- Özcan, G., & Özay, M. E. (2021). Temizlik çalışanlarının çalışma pozisyonlarının baa yöntemi ile incelenmesi: gıda üretim fabrikası örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 9(1), 282-300.
- Özutku, H. (2019). Tükenmişliğin iş yaşam dengesi ve çalışan sağlığı üzerindeki etkisi: banka çalışanları üzerine bir araştırma. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 7, 22-28.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage Publications.

- Pınar Okyay, E. Ö. (2023). *Afetler ve halk sağlığı*. Hipokrat Yayıncılık.
- Sandelowski, M. (1995). Sample size in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 18(2), 179–183. <https://doi.org/10.1002/nur.4770180211>
- Sattar, S., Minhani, M. ve Khotimah, R. N. (2021). The Effect of Occupational Safety and Health on Employee Work Productivity. *Bulletin of Science Education*, 1(3), 217.
- Savcı, C., Şerbetçi, G. ve Kılıç, Ü. (2018). Status of Health Discipline Students to Receive Training on Occupational Health and Safety and Exposure to Occupational Accident. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 36–47.
- SGK (2019) *Kamuda İş Sağlığı ve Güvenliği*. <https://live.csgeb.gov.tr/isggm/tr/yayinlar/>
- SGK (2023). *Meslek Hastalıkları ve İş Kazaları 2022 Raporu*. Sosyal Güvenlik Kurumu Yayınları.
- Sosa, E. M., Woods, S., Powers, B. S., Bailey, M., Benedict, T., O'Brien, E., & Smith, A. (2024). Assessing the impact of industrial glove use on perceived hand dexterity, function, and strength. *Applied Ergonomics*, 114, 104-134.
- Sultan, N. (2007). Temizlik ürünleri ve dezenfektanların ürün güvenliği. *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, (21), 400–410.
- Şahin, H. (2011). Türkiyede istihdam sorununun nedenleri ve çözüm yolları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 43(1-4).
- Tatlı, H. S., Eyitmiş, A. M. ve Zümrüt, M. (2021). İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının iş doyumuna etkisi: çalışma yaşamı kalitesinin aracılık rolü. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10, 57-66.
- Temel, B. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerin Yeterliliğinin Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarını Önlenmesindeki Etkilerinin İncelenmesi. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 6(40), 2026–2038.
- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): A 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal for Quality in Health Care*, 19(6), 349–357. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzm042>
- Tutar, H., & Ulutaş, B. (2018). Çalışan Katılımının İş Sağlığı ve Güvenliği Performansı Üzerindeki Etkisi. *İSG Akademi Dergisi*, 5(2), 55-70.

- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, (2012). 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. Resmî Gazete, 30 Haziran 2012, Sayı 28339.
- Uçkun, G., Yüksel, A. ve Demir, B. (2013). Yüksekokullarında Bulunan İş sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığı Programının Analizi. *Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi*, 4(11), 57–67.
- Uğurlu, T., & Akbolat, M. (2019). Kamu Hastanelerinde Temizlik Personelinin KKD Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 11(3), 90-101.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) (2021). *Workplace safety and employee participation: a global review*. ILO.
- Üniversitesi, U., Ekonomisi, Ç., Bölümü, İ., Öğrenci, L., Üniversitesi, U. ve Enstitüsü, S. B. (2012). İşverenin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme yükümlülüğü üzerine bir inceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 23–47.
- Yenisarı, B., Mestav, B. ve Öztürk, Ö. F. (2019). Üniversite çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği eğitimi konusundaki bilinç düzeylerinin araştırılması. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2) 339–355.
- Yıldırım, A., & Aslan, H. (2018). Temizlik Hizmetlerinde Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımı: Durum Tespiti. *İSG Akademi Dergisi*, 6(2), 101-115.
- Yılmaz B. ve Halıcı A. (2010). İşgücü Devir Hızını Etkileyen Etmenler: Sekreterlik Mesleğinde Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 2(4), 93–108.
- Yılmaz, G. ve Yıldırım, S. (2022). Eğitim Sektöründe Gerçekleşen İş Kazalarına Yönelik Bir Araştırma. *Ohs Academy*, 5(3), 175–185.
- World Medical Association. (2013). *World Medical Association Declaration of Helsinki: Ethical principles for medical research involving human subjects*. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki/>

EKLER

Ek-1 Etik Kurul

T.C. YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU		
	ARAŞTIRMANIN ADI	Temizlik İşlerinde Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi Bilgi Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi Bozok Üniversitesi Örneği
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Anket/Ölçek/Scale Çalışması ☒ Niteliksel Çalışma ☐ Görsel Çalışma ☐ Diğer
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	14.11.2024 tarihli ve 267724 sayılı yazıdır.
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Dr. Öğr. Üyesi Sevdâ YAMAN Yozgat Bozok Üniversitesi – Akdağmadeni SYO
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Zahra UZUMCU / Yozgat Bozok Üniversitesi
KARAR BİLGİLERİ	KARAR NO: 19/37	TARİHİ: 21.11.2024
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekliliği, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına uyulduğu ile karar verildi.	
	Değerlendirme Sonucu	
	☒	Uygundur
	☐	Düzeltilme gereklidir (Açıklayınız)
☐	Düzeltilmeleri görmek istiyoruz	☐ Düzeltilmeleri görüldükten sonra gerek yok
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
Açıklama		
ÇALIŞMA ESASI: Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Yönergesi		
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU ÜYELERİ		
Prof. Dr. Mehmet AKGÜL		
Doç. Dr. Ayşe ŞEN Etik Kurulu Başkanı Sağlık Bilimleri	Doç. Dr. Çağdaş CAZ Spor Bilimleri Fakültesi	
Doç. Dr. Selahattin İlahiyat Fakültesi Öğ.	Doç. Dr. Zeynep KOYU Eğitim Fakültesi Öğ.	
Doç. Dr. Mümtaz Levent Fen-Edebiyat Fakültesi	Doç. Dr. Marve ÖZT İletişim Fakültesi Öğ.	
Doç. Dr. Tuğba UZUN Sağlık Bilimleri Fakültesi	Doç. Dr. Ömer BATMAZ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	
Doç. Dr. Oğuz GÜRKAN Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Sema DALKILIÇ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	
Dr. Öğr. Üyesi Aşlı KAHRAMAN ÇINAR Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hahibullah AKINCI Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi	
KYT-FRM-160/00		

Ek-2 Anket Soruları

1. Demografik sorular

(Yaş, Cinsiyet, Eğitim seviyesi, Çalışma süresi, Medeni durum)

2. Mesleki yaralanma yaşama durumunuz nedir?

- Şimdiye kadar herhangi bir iş kazası yaşadınız mı? Ne zaman ve nasıl gerçekleşti?
- Yaşadığınız yaralanma fiziksel mi, psikolojik mi, başka bir tür müydü?
- İş kazasından sonra nasıl bir müdahale yapıldı? (İlk yardım, sağlık kuruluşu, raporlama vs.)
- Yaralanmanın ardından iş yerinizde herhangi bir önlem alındı mı?
- Bu kazanın yaşanmasının önüne geçilebileceğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

3. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı? Nereden aldınız ve yeterli bulma durumunuz nedir?

- Eğitimi hangi kurumdan/kaynaklardan aldınız? (İşyeri, özel kurum, internet vs.)
- Eğitim süresi ne kadardı?
- Size verilen eğitimin içeriğinde hangi konular yer aldı?
- Eğitimin teorik mi, pratik mi olduğunu düşünüyorsunuz?
- Eğitimi yeterli bulmadıysanız, eksik olan yönleri nelerdi?
- Size göre iş güvenliği eğitimleri ne sıklıkla tekrarlanmalı?

4. Çalışma ortamınızda tehlike olarak algıladığınız bir durum var mıdır? Varsa anlatır mısınız?

- Günlük iş rutininizde size riskli gelen durumlar nelerdir?
- Fiziksel, kimyasal, biyolojik ya da psikososyal risklerle karşılaşılıyor musunuz?
- Bu tehlikeleri işverene ya da yetkili kişilere bildiriyor musunuz?
- Tehlike algınızı artıran ya da azaltan faktörler neler?
- Tehlikeli olduğunu düşündüğünüz bir durumla ilgili önlem alındı mı?

5. Kişisel koruyucu donanımlar hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? Bilgileriniz nelerdir?

- Kullandığınız kişisel koruyucu donanımlar (KKD) nelerdir?
- Her KKD'nin hangi riske karşı koruma sağladığını biliyor musunuz?
- KKD kullanımında dikkat edilmesi gereken kurallar hakkında bilginiz var mı?
- KKD'lerin bakım ve saklama koşulları hakkında bilgi sahibi misiniz?
- KKD'lerin kullanımıyla ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?

6. Koruyucu donanımlara yeterli şekilde ulaşabiliyor musunuz? Ulaşamıyorsanız sebepleri neler olabilir?

- KKD'ye ihtiyaç duyduğunuzda her zaman temin edebiliyor musunuz?
 - KKD temininde yaşadığınız zorluklar nelerdir? (Maliyet, işveren ilgisizliği, stok yetersizliği vb.)
 - Kullandığınız KKD'lerin kalitesi yeterli mi?
 - Eskiye ya da hasarlı KKD'ler kolayca değiştirilebiliyor mu?
 - İşyeri, KKD kullanımını teşvik ediyor mu, yoksa sadece zorunlu mu tutuyor?
-

7. Kendi çalışma ortamınıza özgü mesleki sağlık ve güvenlik önerileriniz var mı? Varsa nelerdir?

- Çalışma alanınızda daha güvenli bir ortam için ne gibi değişiklikler önerirsiniz?
- Eğitimlerin sıklığı ya da içeriğinde nasıl iyileştirmeler yapılmalı?
- Denetim ve kontrol mekanizmalarında hangi eksiklikler var?
- İş arkadaşlarınızın tutumları sağlık ve güvenlik açısından ne düzeyde etkili?
- Sağlık ve güvenlikle ilgili karar alma süreçlerine çalışanlar dahil ediliyor mu?